48. Cogito iam illam in amoris lusu pugnam sine armis peractam, suavi voluptatis duritie insignitam; ubi palmae manus, quemadmodum lotus cum loto coniunctae, inserebantur et displicabantur et ubi sanguis conspergebatur vulnerum, a dentibus labiis inflictorum atque ab unguibus.

49. Equidem hodie sine amoris cum egregia sponsa voluptate vivo ne alio modo quidem momentum: quoniam igitur mors mea iam instat, celeriter ad dolores finiendos ut abscindas precor.

50. Etenim promissis stant viri probi, quemadmodum Sivus nunquam certe relinquit venenum; ut testudo terram iugiter sustinet dorso; ut oceanus ignem submarinum servat vix cohibendum.

BHARTRIHARIS SENTENTIAE.

CENTURIA PRIMA.

DE AMORIBUS.

1. Per quem Sivus, Brahmâ et Vishnus semper redditi sunt mulierum, hinnuleis oculis praeditarum domesticis officiis dediti; qui in sermonum varietate imperceptibili mirandus est: huic Deo florum telis armato sit adoratio!

MULIERUM LAUS.

2. Risu, gestibus, pudore et timore; aversis, semiobliquis oculis, sermone, impatiente rixa et ioco: omnibus hisce artificis capiunt sane mulieres.

3. Nictationes oculis factae, quorum cilia apte inflexa; sermones amabiles, verecundi quoque cachinni; incedendi paullulum et standi gracilitas: mulierum hoc est ornamentum telumque.

4. Modo pulchra supercilia contrahentibus modo autem verecundia inclinatis; modo timore trepidantibus modo vero ioco ludentibus: his novarum nuptarum faciei lotis cum mobilibus oculis omnino quasi opplentur adspectus apum, amore circumvolitantium.

5. Facies veluti luna serena, oculi loti instar expansae languescentes; color aurum superans, apes devincens capillorum multitudo; mammae elephanti globum frontalem venustate rapientes, gravis coxarum sedes; sermonisque sertum tenerum: virginibus innata haec sunt ornamenta.

6. Risus modicus in ore, oculi sinceri ac mobilis possessio; ornatus sermonum, iucundis deliciis suaviter prolatorum; incedendi ratio gratiosam surculorum motionem superans; quidenim heic pulchrius quam virgines, Antilopae oculis, quando iuventutem attigerunt?

7. Quid amicis visu iucundius quam hinnulei oculos habentium os suave, amore coniunctum? quid olfactu quam oris spiritus? quid auditu quam illarum vox? quid gustatu quam illarum labii surculorum succus? quid tactu quam corpus? quid meditatione aptius quam prima iuventus? ubique illarum suavitas apparet.

8. Illae virgines, quae multo sonantium compedum et zonae vacillantiumque armillarum strepitu superant regios cygnos, cuius mentem non sibi subiiciant oculorum nictibus, timidae atque confusae Antilopae adspectui similibus?

9. Ea quae croci pulvere corpus conspersit, cui strophium contremiscit in flavis papillis, quae pedis, loto similis, perisphyride strepitat velut cygnus: quem non sibi subiiciat in terra talis pulchra?

10. Poetae sane ii perversi mente, qui semper canunt debiles esse puellas! Quarum furtivis nutibus ex lascivo oculo emissis vel Indrus aliique capti sunt Dii, numne debiles illae?

11. Sane vel Amor illius, superciliis pulchrae, servus est, quia in eius oculi impetu instruendo versatur.

12. Capilli animum perturbant, oculi ad utramque aurem protendunt; os intus repletum est dentium serie, natura sua pura; margaritarum pulchrum semper domicilium est pectoris vasculorum par: hoc modo, o tenera, corpus tuum etsi quietum, confusionem nobis parat.

13. O misella! arcitenens qualis tu es nunquam antea apparuit, quia percutis corda virtutibus, non autem spiculis.

14. Praesente face, praesente igne, praesentibus stellis, sole ac luna: sine mea hinnuleis oculis praeditâ caliginosus videtur iste mundus.

15. Cur rotundi istud pectoris onus, radiantia lumina, mobiles ciliorum series et tuus labiorum surculus iste desiderio occoecatis dolorem efficiant, quaeris? Dic potius cur illa crinium fascia, in ventre tuo conspicua, indelebilis pulchritudinis linea ab Amore ipso depicta, immensum excitet calorem?

16. Gravi pectoris onere, lucida faciei lunâ, pedibus lente incedentibus enitet illa idoli instar.

17. O mens, cur tibi turgentes illius papillae, iucundae coxae et os pulchrum perturbationem creant? Pura fac opera si tibi erga talia est desiderium: sine enim virtutibus ista nil valent.

18. Invidiâ abiecta opus est deliberandum o boni, hoc alterutrum eligite: vel enim montium coxae sunt colendae vel puellarum Amoris risu iocantium.

19. In mundo hocce insipido atque exitu fluctuante duae sapientibus viae sunt: tempus trasgrediatur aliquando iis, qui mentem in cognoscenda virtute, veluti nectare, exacuerunt; vel etiam iis qui pulchrarum mulierum, mammis coxisque turgentibus voluptatem praebentium, pulposa pudendorum loca avide et manu impudica tangere gestiunt.

20. Facie, lunae nitorem referente, nigerrimis capillis, manibus, loti colorem habentibus splenduit tanquam gemma.

21. Infatuant, inebriant, simulant, vexant, delectant, trepidare faciunt illae, cor virorum, amore saucium intrantes: cur quaeso pulchris oculis ornatae non accedunt ipsae?

DE PERFRUENDA VOLUPTATE.

22. Iterum iterumque quiescens in silvae arborum umbra, tenera processit quaedam mulier, tunica pectorali, quam manu tenebat, impediens quasi lunae radios.

23. Ubi non visa, in conspectum prodire cupit puella, adspecta autem concubitus voluptatem unice quaerit; nos autem in longiocularum amplexu semper cupimus utriusque pugnae indivisum gaudium.

24. Sertum in capite, ridentem vultum habens; santalum croco permixtum in corpore; mammis iucundissima, mentem rapiens puella: talis est paradisus ubi commoratur adiens.

25. Iucunda est voluptas ab uxore parata: primum ad me venit indole superba, dein nato desiderio; tum pudibunda et languorem ipsius coercens, mox reluctationem abiiciens; iam vero claudestinum magnumque gaudium tenerrimum cupiens; postea in ludo amatorio

proterva et sine timore tandem membrorum mobilitate immodicam parans felicitatem.

26. Mariti felices ebibunt labiorum nectar uxorum in quarum pectus deciderunt corolla et cincinni, quae oculis florum instar expansis paullulum connivent, quarum genas sudor, prae gaudio enatus, humectat.

27. Illae mulierum, oculis suaviter nictantium, lacrimae, quas prae voluptate effundunt dum gaudium parant, a coniugibus certe invicem agnoscuntur tanquam desiderium exstinguentes.

28. Idem quod viris contingit, ut, quando senili aetate amores commutantur, inexperti et segnes fiant, sic et mulieribus accidit: quid enim vita valet ac gaudium quando ubera dependunt.

29. Hic est amoris fructus in mundo, quod duobus una mens est: amor quando discors fit, connubium veluti duorum cadaverum existimandum.

30. Sermones puellarum, antilopae oculos habentium, qui sponte proferuntur, amore dulces, benevolentia pleni atque ex voluptate titubantes, suavesonantes, innocentes, temulenti, natura sua iucundi, confidentia digni, amoris exortum indicantes: cur tales statim non abripiant virum?

31. Domicilium paretur ad Gangem, aquam illam peccata auferentem, vel etiam ad tenerum puellae pectus, cor rapiens, sertis ornatum.

32. In animo superbia virginum coram amico tamdiu locum habeat quamdiu non spirat ventus santali odoribus fragrans.

TEMPESTATUM DESCRIPTIO. VERNUM TEMPUS.

33. Odorem advehunt venti, arbusta tenerarum millibus gemmarum emicant; femellae cuculorum suavi et alta querela ingemiscunt; modico gaudii sudore consperguntur mulierum facies lunatae: adveniente vere cui noctu non contingit gaudii exortus?

34. Ver illud, suavissimis etiam lusciniae querelis ventisque ex Malaya spirantibus, homines ab amore separatos excruciat: in rebus adversis, eheu! nectar ipsum venenum fit.

35. Domicilium sane qualecumque est, ex amoris ludo ad amicae latus quies; in aure suavis Kokilae minuritio, amoenum ex lianis tugurium; consessus cum probis quibusdam vatibus, pergratus lunae splendor: quibuscunque haec omnia oculos animumque exhilarant, iis quoque in mense Chaitra noctes iucundae transiguntur.

36. Viatoris uxor venusta, separationis ignem sacrificio veluti alit (clamando): Non tibi (commorandum est) nunc inter Jasminos cum dolore circumspiciendo! Illi etiam venti ex Srikhandae montibus spirant novae Bignoniae odorem ferentes, cum onere graviter incedentes neque lassitudinis gravitatem curantes.

37. Cui non desiderium commovetur vere (durante) quo coeli plagae fragrantia, ex innumerabilibus Magniferum florum filamentis enata, obruuntur quasi et apes conspiciuntur in dulce mel intentae?

AESTIVUM TEMPUS.

38. Puellae hinnuleis oculis, quarum manus purissimo santali liquore humectatae; balnea, flores et lunae lumen; modice spirans ventus, tabernaculum et domus candida: tempore fervido gaudium amoremque augent.

39. Corollae suaveolentes, flabelli refrigeratio, lunae radii; florum pollen, lotorum lacus, Malayae pulvis, vinum purum; candida hominum urbanorum societas, nitida domus, puellae nymphaeae oculis: his facile gaudent bonis ex calida tempestate viri probi.

40. Domus ut nectar pura, luna candidis radiis effulgens; amatae os loto simile, mirifice odorus santali pulvis; serta suave odorantia: haec omnia in homine amori dedito confusionem tandem creant, non autem in eo qui in res sensuales aversum vultum commonstrat.

TEMPUS PLUVIALE.

41. Virginis ornamentum, amores accensi, unguenti fragrantia, florum odor; puellae mammarum gravitate onustae —: cui tempus pluviae gaudium non faciat?

42. Coelum nubibus obtectum est, planities arundine splendent; novarum Kadamborum arborum odoris venti sunt pleni, pavonum clamore suaviter resonant sylvae: hilarem moestumque pariter haec commovent.

43. Nubes superior ad nubium gregem inclinat; montes etiam saltantibus pavonibus sunt ornati; terra arundinibus est candida: quomodo quiete fruatur viator?

44. Hic fulguris circumstrepentis lusus, illic Ketaki arboris circumfusus odor; alte tonans hic nubium sonus, illic pavonum ludentium alternans clamor: quomodo puellarum lotiocularum dies, sine amato transacti, felices esse possunt?

45. Quando obmutuit universum et coelum tenebris est obductum; quando ex alta nube, tonitru resonante, imbres in rupem cadunt, tunc fulguris expansio, veluti aurum rutilans, (maritis) narrat in viis gaudium ac tristitiam coniugum pulchris oculis praeditarum.

46. Durante pluvia si domo exire non licet maritis carissimis, tunc uxori pulchrioculae multum est amplectendum frigoris tremorisque caussa; oboriantur frigidae tenuesque pluviae vel etiam venti, immodicam curam dispergentes: ecce felicibus illis dies pluviosus in diem serenum vertitur amicae amplexu.

AUCTUMNUS.

47. Dimidium noctis qui perduxit fractis ac debilitatis per nimiam in voluptate stimulationem membris, is, vini temulentia in cubiculo solitario delectans, exortam intolerabilem sitim expleat lunae potius luminis portione e labiis fissis haurienda; non tamen ex urceo bibat aquam auctumnalem infelix, debilibus puellae, ex voluptate delassatae, digitis denegatam.

HIEMS.

48. Felices illi, qui hiberno tempore lac acidum, dulce et butyrum edunt, vestem ex Manjishthâ ferentes; qui multo croci unguento corpus

illiverunt, variis defatigati gaudiis; qui in intima domus parte amatam uxorem, magnis coxis praeditam amplectuntur; qui Arecae folio et nuce os impleverunt: hi suaviter dormiunt.

TEMPUS RORIS.

49. Osculantes genas in facie capillis circumfusa, labiorum tremorem adducentes; in mammis, strophio carentibus, uberum tumorem quasi facientes; lumbos tremefacientes, magnas coxas natesque vestibus denudantes: hoc modo sane adversus virgines saltatorum viam ingrediuntur venti Sisiri tempore flantes.

50. Capillos conturbans, oculos comprimens, vestem vi auferens; gaudii adventum praeparans, amplectando paullatim tremorem iniiciens; mox permagnum torporem adducens, labia laedens: simili modo nunc Sisiri ventus amorem declarat virginibus.

51. „Insipida sunto illa sensuum oblectamenta, quae ingrato labore continuo comparantur, quia certe omnibus malis sunt coniuncta!" sic sermo contemnentium sonat. Nihilominus tamem in animo eorum qui mentem per veritatem subegerunt, tanta (adversus mulieres) manet inclinatio fortis ut exprimi nequeat.

52. Vos, praeceptoribus addicti, iis (obtemperatis) quorum mens per Vedântam fraenata est; nos autem sequimur poëtas quorum sermones iucundi sunt: nihil enim in terra magis conducit neque in hoc mundo iucundius quidquam muliere lotiocula.

53. Quid multis tandem verbis inutiliter prolatis opus est! Duo hic semper colenda sunt hominibus: Vel enim formosarum iuventus, per primas ebrietatis facetias lasciviens et mammarum pondere vexata, vel etiam sylva.

54. Verum loquor o homines, neque ex partium studio, et inter omnes gentes hoc verum est: Non aliud quidquam mentem rapit quam mulieres neque alia quam haec unica doloris causa exsistit.

AMORIBUS RELUCTARI DIFFICILE.

55. Tamdiu vel proborum elucet illa intaminatae sapientiae fax, quam-

diu non, exstinguitur mobilium oculorum nutibus puellarum, hinnulei oculis ornatarum.

56. Sermone tantummodo doctorum, quorum lingua Vedorum dictis crepitat, agitur historia: concubitum esse vitandum docens; quis enim unquam relinquere potest lotiocularum puellarum gremium, cingulo rubris gemmis bullato, ornatum?

57. Semet ipsum aliosque decipit magister iste qui virgines contemnit tanquam crimen: etenim devotionis fructus est paradisus, paradisi autem Apsarasae.

58. Heroes quidam furibundum elephantem in terram deprimere vel etiam leonem iratum occidere valent: equidem autem puto perpaucos esse inter fortissimos homines qui Cupidinis furorem devincere queant.

59. Recta via tamdiu incedit vir atque tamdiu sensibus imperat; tamdiu verecundiam conservat modestiamque tamdiu nanciscitur, quamdiu cordi non infliguntur pulchrarum illa adspectus tela, quae ex intenso superciliorum arcu, ad aurem usque tendente, dimittuntur, quae nigris palpebris instructa, constantiam rapiunt.

60. Nec valet utique ipse Brahmâ irritum facere id quod mulieres tentant insani amoris artibus.

61. Tamdiu celsitudo, doctrina, rei familiaris administratio et discriminatio manet quamdiu non urit in quinque membris flamma mente concepta.

62. Vel ipse Sâstrorum gnarus, humilitate insignis et semet ipsum perfecte noscens, rarissime in hoc mundo vasculum est perfectissimorum, quia pulchriocularum semper incurvatus quasi superciliorum arcus intentus est qui ad inferni urbis portas perducit.

63. Canis macer, coecus, claudus, surdus, cauda mutilatus, vulneratus, purulentus, innumeris vermiculis opertum corpus habens, fame vexatus, detritus atque exta, in turpidum vas coniecta, devorans; talis nihilominus sectatur catulam: occisum vel ipsum magis occidit Amor.

64. Qui mulierum decretum, quod amorem gignit omniaque bona parat, stulti post ponunt et hebetata mente frustra insectantur praemia: hi ab Amore puniuntur sine misericordia; alii enim nudi coguntur incedere, tonsi et inter quinque ignes sedentes, alii perplexis crinibus sive cranium manu tenentes ambulant.

65. Visvâmitrus, Parâsarus aliique, qui vento, aqua et foliis vescebantur, hi ipsi, simulac iucundam mulieris faciei nymphaeam conspexerant, infatuati sunt: quodsi igitur fieri posset ut sensus coercerent, homines qui oryzae cibo, cum butyro, lacte et sero permixto, fruuntur: sane mons Vindhyas oceanum potius transnataret.

DE MULIERIBUS RELINQUENDIS.

66. In mundo hoc immundo quomodo homines mente puri animum inducerent ut omni studio et abiecta firmitate ante vilis cuiusdam principis portas palatii servitium aucuparentur, nisi illae essent virgines lotioculae, uberrimum plenae lunae splendorem ferentes, cingulo sonante ornatae, quarum statura mammarum pondere paullulum vacillat?

67. In spelunca a sanctis habitata, sub arbore ex humero tauri Sivi prognata, in Himâlayae rupium, a Ganga concusarum, superficie ubi salus versatur, quis homo sapiens capite, per inclinationem sordido, cultum praestaret nisi non essent mulieres, Amoris telis atque immobilibus hinnulei pulli oculis praeditae?

68. O munde! via tua (nobis) transgredienda non tam esset remota, nisi heu! in medio essent ebriis oculis puellae, difficile praegrediendae.

DE IUVENTUTE.

69. O rex, non facile aliquis in hoc mundo desideriorum oceani ripam attingit: quid tandem eximiae prosunt opes, quando iuvenilis forma, maxime adamata, corpori tuo evanuit? Tamdiu igitur adeamus domicilium dilectarum, quae oculis, expansis lotis similibus, adspiciunt, donec per senectutem, paullatim appropinquantem subito abripiatur forma.

70. Nil aliud in hocce mundo inutilius et quod propriam familiam magis incendit, est quam iuventus: est cupiditatis unicum domicilium, est causa propter quam in centum infernis ingentes inveniuntur cruciatus; semen est ad stultitiam procreandam, nubes crassa, quae intellectus lunam tegit; est Cupidinis amicus dilectissimus, est variis, quae satis apparent, peccatis coniuncta.

71. Beatus ille, qui iuventutem nactus, formae mutationem non subit: iuventus enim nubes est amoris arborem irrigans; flumen dulce nobilissimarum voluptatum; dilectus Amoris consors; oceanus ex quo virtutis margaritae emergunt; norma, ad quam semper sese dirigit perdix oculi formosae virginis; brevi thesaurus Deae Lakshmis est felicitatem praebentis.

VITUPERIUM PUELLARUM.

72. O amata! o lotiocula! o magnis natibus onerata! o tumentibus mammis praeclara! o facies veluti nelumbium pulchra! o superciliis venusta! sic iterum iterumque exclamat amator, videns mulierem etsi aperte impuram cognovit puellam. Insanit, gaudet, exsultatur et laudat: vana eheu dementiae opera!

73. Audita ignem accendit, visa ebrietatem auget, tacta ad amentiam ducit: quomodo quaeso misericors dici potest?

74. Tamdiu nectari similis est illa quamdiu in oculorum conspectum venit, attamen ex oculorum regione remota, vel ipsum venenum superat.

75. Neque nectar, neque venenum ullum manet unam si nominaveris pulchris coxis praeditam, illa enim quando amat, mellitus surculus est; quando irata est, venenosa planta.

76. Vortex dubiorum, impudicitiae habitaculum, urbs poenarum, malorum depositorium, fraus centuplex, ager vitiorum, coeli portae obstaculum, inferni suburbium, omnis fallaciae canistrum est mulierum dolus, per quem, venenum nectaris in speciem creatum, mortalibus ingens existit dementia.

77. Non re vera luna est illa facies, neque nelumbia bina mobiles oculi sunt; non ex auro factum gracile illud corpus, quamvis sic a poetis mentes obscurentur. Verum etsi dignoscit stultum hominum genus, corpus tamen hinnulei oculis praeditarum colit, ex cute, carne et ossibus constans.

78. Suavissimarum puellarum innatae venustates illae stulti solummodo animum alliciunt, nam ubi Nymphaeae rubedo, natura sua pulchra apparet ibi quoque prae voluptate advolat apis.

79. Illud ipsum, quod plenae lunae splendorem superat, pulcherrimâ forma eximium faciei nelumbium gracilis puellae; ibi sane labiorum mel habitat: ast illud interea, tempore hoc praeterito, venenum erit infaustum et maximopere insipidum veluti Colocynthidis fructus.

80. Tremulantibus plicis undas repraesentat, praegrandes et tumentes mammae anates binae natantes videntur, oris denique nelumbio efflorescit puella, alveo fluenti similis illa et omnimodo periculosa: quodsi (a vobis) non cupitur immersio in mundi oceano, tunc quam longissime aufugiendum est.

81. Confabulantur cum alio, adspiciunt alium infideles, mente alium cogitant: quis quaeso mulieres amet?

82. Mel existit in voce mulierum, fel autem in corde tantummodo; illud quidem labium ebibit, cor pugnis profecto percutitur.

83. Effuge amice quam longissime a muliere ut serpente, oculorum telis ignem accendente, natura sua venenum praebente, et illecebras veluti cristam expandente: a vera aspide morsi medicamentis sanari possunt, relinquunt autem incantatores hominem per fallacis puellae voluptatem captum.

84. Rete, a mulieribus denominatum, extensum est ab Amore piscatore illic in rerum naturae oceano, quo subito mortalium pisces, in illarum labia tanquam escam invehentes, extrahit et cupidinis igne concoquit.

85. In puellae corporis sylva, abruptis uberum montibus munita, ne proficisci velis o mens peregrinans: ibi enim habitat praedator Cupido.

86. Euge, quod non effascinatus sum veluti a serpente ab illius oculo protenso, mobili, obliquo, splendido, libidinoso, coerulae nymphaeae nitorem referente! Aspidis adspectui in omnibus regionibus medici sunt omnino periti: at mihi neque esset medicus nec remedium, ab infatuantibus oculis ornata puella semel adspecto.

87. Hic suavis cantus est, illic saltatio et sapor dulcis; dispergitur hic gratus odor, tactus illic mammarum est: sic quinque sensibus, magnum quodque destruentibus et bonis operibus infestis, circumactus, ubique deceptus es.

88. Amoris dementia non cedit incantationibus neque medicamentis est expellenda, neque solvitur centum lenimentis multifariis; immo vero instabile aliquid ex perturbationis impetu corpori tribuens illa oculum facit trepidare et circum errare.

89. Quae, caecigeno, deformi, senectute omnia membra soluto, rustico, humili familiâ nato, fluentibus lepris affecto, tradunt suave suum corpus lucri vilis pacto, his meretricibus, cognitionis arborem scindentibus, ecquis inhaereat?

90. Ubi a iuvenibus sacrificantur iuventutes opesque, ibi meretrix amoris flammam repraesentat, formae quasi lignis nutritam.

91. Quis tandem paterfamilias osculatur meretriculae labiorum germen quantumvis pulchrum? Vasculum illud est in quod exspuunt exploratores, milites, fures, servi, saltatores et mimi.

DE MULIERIBUS VITANDIS.

92. Felices illi, quorum mens non perturbatur, quando formam vident puellarum, mobilibus ac protensis oculis venustarum, tumidis magnisque mammis formosarum, in gracili ventre plicis tenerrimis ornatarum.

93. O puella, quam ob rem suave ridentes illi venusti oculorum iactus volvuntur? Desine, desine, inutilis tibi labor est! Iam mutati nos sumus, iuventus abiit, locus in sylva paratus est, stultitia evanuit; mundi splendorem culmo similem reputamus.

94. Puella illa in me semper oculum coniicit, Nymphaeae folii splendorem rapientem: quid illi in votis est? Abiit nobis insania; Amoris venatoris tela, immodicum febris aestum gignentia, conquiescunt: nec tamen misella illa quiescit.

95. Pulchra domus, delicatae puellae, candida umbella, fortuna secunda: his omnibus certe fruitur qui bono operi continuo est deditus; at ubi hoc desideratur, ibi semper abruptam videbitis lineam illam, quae voluptatem ex Amoris rixa capiendam tenuerat, quemadmodum margaritarum sertum cito in omnes regiones dissolvitur.

96. Homini, sensus coercenti, cuius animo mentique, semper per Yogae consuetudinem calamitates devincentibus, indivisa illucet amicitia; quid illi cum blandis dilectarum allocutionibus, cum labiis suavissimis, cum faciei lunis, cum exhalatis odoribus et cum gaudiis ex amplexu uberum vasorum enatis?

97. Cur Amor manum fatigas frustra? Quid de arcu facias apum strepitu instructo? Heus o luscinia, quid cantibus amoenis frustra incedis? O puella, apage cum iocis istis caris, aptis, innocentibus, iucundis et cum oculorum nictibus? Mens osculatur et versatur in nectare meditationis ad pedem illius Dei qui lunam in vertice fert.

98. Quamdiu nobis erat ignorantia, ex tenebricoso amoris impulsu enata, tamdiu totus mundus, nulla distinctione facta, videbatur mulier: nunc autem nobis, verissimâ sapientiâ oculum tanquam stibio accuentibus, similis visus vel totum universum tanquam Brahmam considerat.

99. In devotione ambulatur unus, alter officia sequitur, amoribus gaudet alius: sic in mundo discrimina sunt inter omnes.

100. Quodsi cuipiam non est pulchrum aliquid, tamen illi desiderium est pulchri: ut si alicuius mens luna non gaudet venusta, amorem nymphaeis impendat.

CENTURIA SECUNDA.

DE OFFICIIS.

1. Laus sit numini illo benigno ac lucido, per coeli plagas et tempora indiviso, cogitatione tamen infinitis formis praedito, in ipsius manifestione unâ gaudenti substantiâ.

STULTITIAE DESCRIPTIO.

2. Illa, cuius semper sum memor, quae mihi irascitur, alium exoptat amicum; hic vero alteri adhaeret: sic meâ caussa alia quaedam desiderium explet; vae huic, illi, amori, illi mulieri et mihi!
3. Stultus facile dirigendus est; facilius prudens dirigitur: at qui scientia exiguâ tinctus est, hunc virum vel Brahmâ ipse non regit.
4. Violenter potius margaritam depromat aliquis ex crocodili oris dentium serie; oceanum transnatet, tremulantibus fluctibus undique tumultuosum; serpentem denique vel iratum in capite gerat serti instar: non autem regat praeoccupatam stultorum hominum mentem.
5. Elidat sane oleum ex arena aliquis, fortiter torquens; bibat ex aquarum imagine aquam, siti enecatus; circumerrans vel etiam leporis cornu accedat: non autem regat inveteratam stultorum hominum mentem.
6. Serpentem ille teneris lotorum fibris constringere gestit; adamantes findere Sirishae floris spiculo paratus est; per mellis guttam salis oceano dulcedinem dare conatur, quicunque bonis dictis, nectar stillantibus, viam proborum ducere cupit improbos.
7. Unum quidem, quod in potestate habet, omnimodo salutiferum, a creatore datum insipienti est auxilium: imprimis enim in sapientum coetu taciturnitas ornamentum est stultorum.
8. Primum, quum pauca noveram, equidem veluti elephas occoecatus eram fastu; tunc me omniscientem esse, mihi suggerebat animus, superbia fucatus; mox vero, quum paullatim plus a sapientum coetu

edoctus essem, tunc me stultum esse intellexi et superbia me febris instar reliquit.

9. Vermibus infectum, saliva madidum, putridum, abiectum, deforme aridumque et carne destitutum hominis ossiculum cum gaudio comedens canis, vel Deorum principem iuxta se videns adstantem non curat: sic homo vilis patrisfamilias pravitatem pro nihilo habet.

10. Primum in caput Sivi, ex hoc capite in paradisum cadit Ganga illa, dein in montem; ex monte altissimo in terram, e terra autem in oceanum; semper deorsum, locum paullulum inferiorem adit, et hoc modo stultorum casus centenis viis efficitur.

11. Melius est in montium cacuminibus errare cum feris sylvestribus, quam cum stultis hominibus coniunctum vel in Deorum principis palatiis commorari.

SAPIENTIAE LAUS.

12. Praeceptores, librorum sacrorum eruditione facundi; discipuli doctrinae incumbentes; et poetae fama celebres, in cuiuscunque principis terra habitant opibus destituti, hoc ex stultitia principis fit, sapientes enim vel sine bonis sunt domini: lapides pretiosi parum aestumantur ab iis tantum, a quibus, valorem ignorantibus, parvo pretio veneunt.

13. Doctrinae suppellex in furis conspectum non venit, quin imo ubique augetur; egentibus suppeditata magnum semper incrementum capit, neque in mundi interitu ad occasum vergit unquam. Relinquite reges, aemulationem eorum quibus inest: quis enim cum illis possit certare?

14. Eruditos, qui optima bona sunt assecuti, parvi ne aestimes! non magis quam culmus levis Fortuna eos vincit: elephantis etenim, quorum malae striatae per novum uriginis humorem tinguntur, loti filamentum non est vinculum.

15. Potest quidem Brahmâ, quando maxime irascitur, interrumpere cygni, quod in Nelumbiorum domicilio sibi paravit, gaudium; ne-

que tamen illi insignem illum atque innatum, honorem, qui in lactis ab aqua discernendi facultate versatur, adimere valet.

16. Armillae non exornant virum neque serta ceu luna splendida; non balneum, neque unctio, neque caesaries ornata: sermo solus agentem condecorat et hic quidem ornatus manet; intereunt omnia ornamenta, sermonis honos perpetuum est decus.

17. Doctrina profecto summum viri decus; est pecunia in thesauro seposita; doctrina voluptatis est conciliatrix; gloriae felicitatem parans; doctrina praeceptorum honos; doctrina comes est in peregrinatione; doctrina summum numen; doctrina inter reges honorata, non autem opes: doctrinâ destitutus homo est pecus.

18. Ubi patientia est hominibus, quid opus est galea? quid hostibus ubi iracundia versatur mortalium? ubi cognati, quid igne? ubi amici, quid divinis opus est medicamentis? quid serpentibus ubi mali homines? quid opibus, quando doctrina adest praeclara? ubi pudicitia, quid ornatu facias? ubi suavis poesis adest, quid imperio?

19. Rectitudo adversus familiam; benevolentia semper in domesticos; aversio contra malignos; amor erga bonos; obedientia in principem; honor in sapientes; fortitudo contra hostes; patientia erga senes; versutia contra mulieres: qui hoc modo omni tempore agunt homines beati, illis etiam vita terrestris iucunda est.

20. Dic, quid inter homines non efficiat bonorum consortium? Mentis socordiam aufert, in oratione verum profert, honoris verticem indicat, peccata destruit, animum propitium reddit, ubique gloriam dispergit.

21. Victoriam reportant probi illi et elegantiarum gnari poëtarum principes, quibus nulla pro gloriae corpore ex senectute et morte enata formido est.

HONORIS ET FORTITUDINIS LAUS.

22. Famem etsi tolerans, senio quoque adfectus, languescente animo et molestam senectutem assecutus, gloria destitutus, extremos adeo spiritus trahens leo, furiosum tamen elephanti principem, cuius

capite fisso vescatur, trucidare unice quaerit: cur gramen aridum edat iste, superbia maximos antecedens?

23. Parvulum, musculis medulla et carne destitutum, foedum ossiculum assecutus, canis contentus est, etsi illo fames ipsius non sedatur: leo contra, canem aureum prope advenientem relinquens, elephantem prosternit. Sic unus quisque, molestiam adeo subit, fructum ut quaerat naturae suae convenientem.

24. Quis mortalis in hoc mundo circum volvente non nascitur? Ast ille vere natus est per quem familia ad gloriam evehitur.

25. Florum veluti fasciculo duplex sapienti status est: vel enim in capite omnium hominum sit, vel in sylva marcescat.

26. Caudam agitat, pedem deorsum dimittit, et humi iacens ora ventremque ostendit canis illi qui frustum praebet: elephas autem firmiter adspicit et centum demum blanditiis adhibitis comedit.

27. Quinque alii tametsi adsint, Vrihaspatis et alii honorati, tamen contra illos hostilitatem non exercet Rahus, fortitudine prae ceteris clarus: duos tantum devorat lucis Deos, diei principem et nocturnam lunam, Danavorum dominus; ecce per halones circumcurrit, capite insuper abscisso.

28. Seshus portat orbem terrarum, cervicis scuto impositum; ille rursus per testudinis principem medio semper dorso sustentatur; hunc, denuo subiectum apro, oceanus non curat: o quam infinita est magnorum admiranda eminentia!

29. Alarum abscissio per fulminis ictus, ab irato Indro dimissos et multae ignis eruptionibus coniunctos, melius utique contigisset Himalayi filio, quam eheu! quum pater in mortis angustiis versaretur, in oceani fluctus casus ille domino gratus.

30. Quando vel ipsum crystallum non sentiens, solis radiis tactum, incalescit, quomodo homo generosus iniuriam, ab alio factam, ferat?

31. Leo, tametsi iuvenis, elephantes aggreditur, quorum glandulae maxillares furore madent: haec est natura heroum, non vero aetas ad gloriam impellit.

DE DIVITIIS.

32. Nobile genus in terram eat, eiusque virtutum greges in imum quoque deprimantur; bona indoles ex montis rupe cadat; domicilium igne consumatur; in fortitudinem fulmen subeat, ab hoste iaculatum, decidat: nobis pecunia tantum valet, nam ubi haec una deest, ibi omnes illae virtutes culmi instar levis sunt habendae.

33. Cui divitiae sunt, ille vir nobilis est, doctus ille, audiendus, officii gnarus, facundus quoque et spectabilis: omnes virtutes ad aurum inclinant.

34. Malis consiliis rex corrumpitur, devotus adfectu, filius voluptate, sacerdos neglecta meditatione, familia per filium impium, indoles malorum consortio, verecundia crapula, seges incuria, amor absentia, amicitia amoris socordia, divitiae mala administratione, pecunia negligentia.

35. Dandi, perfruendi, perdendi tres viae sunt divitiarum: qui neque donat, neque iis fruitur, huic tertia via superest.

36. Gemma per flumen Sonam arrosa; in bello victor, etsi telo vulneratus; furore destitutus elephas; flumina per imbres insulis instructa viridibus; luna dimidiata; contrita ex voluptate virgo formosa: sic non humiles sane splendent homines, etsi opes inter pauperes amiserint.

37. Esuriens, qui frumenti tantum cupit, quantum manu capi potest, ille ipse postquam dives evasit, terram universam stramini similem reputat: sic in opibus divitum inter laudem et vituperium variabilis deprehenditur conditio, divitias modo celebrat aliquis, modo aversatur iisdem.

38. O rex emulgere istam si cupis terrae vaccam, iccirco iam ut vitulum illud hominum genus fove: hoc enim ubi recte nutritur, varios semper fructus fert, ceu mundi arbos, terra.

39. Iusta et iniqua, dura simul et suaviloquens, severa ac mitis, opibus parcens largiensque, semper profusa sed item in pecuniam continuo intenta, variabilis sit principis veluti meretricis indoles.

40. Lex, bona fama, tutela sacerdotum, opum distributio atque usus amicorum denique patrocinium: quibus illae sex virtutes non sunt, quaenam caussa sit ad tales sese convertere principes?

41. Qui a creatore in cuiuscunque fatorum libro inscriptus est fructus, exilis sit sive largus, illum certe adipiscitur homo, in solo vel inculto sive in Meru habitans, neque plus accipit. Tu igitur firmus esto et propter divites aerumnosam ne frustra tibi facias vitam; vides enim cadum ex puteo vel ex oceano eandem capere aquae copiam.

DE PRAVIS HOMINIBUS.

42. Inhumanitas, sine ulla caussa hostilitas, desiderium versus aliorum pecuniam et mulierem, importunitas contra bonos et familiares: haec est malorum hominum nativa indoles.

43. Perniciosus homo vitandus est etsi scientia sit ornatus: gemma coronatus serpens nonne formidinem quoque iniiciat?

44. Stultitia tribuitur modesto, devotione insigni superbia, innocenti fraus, heroi immanitas, tacenti ignorantia, miseria placide loquenti, nobili vanitas, loquacitas facundo, debilitas constanti: quaenam hercle virtus est proborum, quae a malignis mala non consignetur nota!

45. Ubi aviditas adest, nulla valet virtus; ubi calumnia, peccatis non necesse est; neque opus est devotione, ubi veritas; neque lustratione, ubi animus purus versatur; neque aliis hominibus, ubi probitas; neque ornatu, ubi magnus animus adest; ubi recti cognitio, quid tunc cum opibus; ast ubi mala fama est, morte carere possis.

46. Luna interdiu pallida, amata cuius iuventus evanuit, lacus sine nymphaeis, os indoctum pulchritudinis, vir nobilis pecuniae deditus, difficilis semper aditu probus, homo vilis in principis aulam admissus: haec animo meo septem tela sunt.

47. Nemo sane amicus facile erit regibus iracundia crudelibus: sacrificatorem quoque, sacra obeuntem, tactus urit ignis.

48. Servi officium perquam molestum est et a constantibus vix peragen-

dum: si taciturnus est, mutus vocatur; si eloquens, ventosus et loquax; si ad latus se tenet, molestus est homo; si ex longinquo, socors; in patientia ignavus videtur; sin autem non perfert, simili modo impudens vocatur.

49. Quibusnam tandem bonum contingat ex consortio hominis improbi, malignitatem prorsus manifestantis, dissoluti, cuius insita mens prava in malis sese prodit operibus, qui opes a fortuna accepit et virtutem odio habet?

50. Initio magna, sed paullatim sese dissolvens; brevis antea, sed postea crescens, similis umbrae diei antemeridianae et post meridiem, est amicitia cum malis bonisque hominibus.

51. Feris, piscibus atque probis, quibus herba, aqua et quies destinatae sunt, venatores, piscatores et calumniatores semper in hoc mundo sunt osores.

DE BONIS HOMINIBUS.

52. Desiderium consortii bonorum, propensio in virtutes alienas, veneratio erga praeceptorem, ardor in eruditionem, cum sua ipsius uxore voluptas, metus a mundi vituperio, devotio erga Sivum, facultas sese ipsum regendi, aversio ab improbi consuetudine: tales ubi commorantur candidis virtutibus ornati, illis hominibus sit laus!

53. In rebus adversis firmitas et in fortuna aequus animus, in coetu facundia, in bello fortitudo, in auctoritate humanitas, ardor in libros sacros: haec est nativa magnanimorum indoles.

54. Donum clanculum distribuere, hospiti solitam praebere comitatem, post bene factum tacere, neque in coetu de ope, alicui praestita, sermonem facere; in fortuna secunda non superbire, neque abiectos de aliis facere sermones: haec proborum aspera, ensibus munita et a nemine monstrata est via.

55. Manu optimum quodque dimittere; capite ad praeceptoris pedes se prosternere; ore vera loqui; brachiis vincentibus fortitudinem monstrare incomparabilem; in animo constantiam servare; auribus

denique textum percipere sacrum: hoc est ornamentum clarorum, natura comparatum, etsi alioquin potestate non gaudent.

56. In rebus secundis generosorum hominum animus tener est Nymphaeae instar, in adversis autem perdurus quemadmodum magni montis moles saxea.

57. Roris gutta, in ferrum candens prolapsa, non amplius cernitur; ea vero in Nelumbii iacens folio splendet veluti margarita; quodsi haec ipsa sub sidere fausto in aequoris concham cadit, unio fit: simili modo infimi, medii et optimi homines ex aliorum consuetudine formantur.

58. Ille filius est, qui exhilarat virtutibus patrem; uxor illa, quae coniugis optat salutem; amicus talis, qui in rebus adversis et secundis aeque adest: hanc vero triadem in mundo assequuntur boni.

59. Qui humilitate insignes, aliorum praestantia enarrata, suas ipius virtutes revelant; qui rem familiarem adaugent propriam, dum aliorum opibus prospicere omni vi incipiunt; qui animi mansuetudine calumniatores confringunt, quorum volubilis lingua conviciis et verbis asperis scatet: tales in mundo praeclari, cum admiratione conspicui atque excelsi cui non videantur honorandi?

60. Ab animantis caede abstinere, alienas opes capiendi studium refraenare, verum sermonem proferre, pro tempore et viribus donare, ubi sermones de aliorum fiunt uxoribus taciturnitatem servare, cupiditatis flumen compescere, erga praeceptores humilitatem et in omnes homines amorem commonstrare: talis in omnibus libris sacris invariabilis norma et hominum proborum semita est.

61. Improbos non ambire neque precibus adire egenum etsi amicum, officiis convenientem vitam degere, vitium vel in vitae detrimento non committere, in calamitate erectum stare, clarissimorum virorum vestigia premere: haec proborum aspera, ensibus munita, et a nemine monstrata est via.

DE OPE ALIIS PRAESTANDA.

62. Inclinatae videntur arbores fructus onere, per aquas salubres deorsum feruntur nubes: nec sese efferunt homines probi propter divitias; sic natura est eorum qui alius beneficium remunerantur.

63. Auris per auditionem nitet, non per inaures; per donum manus, non autem per armillas; corpus per misericordiam erga alios miseria afflictos, non per santalum.

64. Vitiosos abalienat, saluti incumbit, secreta occultat, virtutes revelat, afflictum non deserit, pro tempore donat: haec sunt signa quibus boni amicum describunt fidelem.

65. Nelumbiorum iubar expandit sol, luna aperire iubet Menianthis calicem, non sollicitata nubes aquam tamen distribuit: boni sponte pro aliorum salute vires intendunt.

66. Probi homines sunt illi, qui aliorum rebus operam dantes, suam ipsius utilitatem non respiciunt; homines vulgares ii, qui aliorum rei studium non impendunt, antequam suam perfecerunt; homines furiales sunt illi, qui alienam salutem sui commodi caussa disturbant; quomodo autem illi sint appellandi, qui nulla caussa fortunam alterius subvertunt, nescio.

67. Ex lacte aquae, animo destitutae, omnes virtutes evenerunt antea: aqua igitur, lactis aestum percipiens sponte semet ipsum igni devovet; lac vero, amici casum videns, contristatur, in flammam abire cupit et, cum aqua demum coniunctum, quiescit talis utique est bonorum amicitia.

68. Ibi dormit Kesavus, ibi etiam ipsius hostium turba, ibi quoque dormiunt refugium quaerentes montes alati, ibi denique ignis submarinus commoratur cum omnibus rebus mundum destruentibus: o quam latum, validum et oneris patiens est aequoris corpus!

69. Cur testudinis dorso ex onere dolor non est ut terram illa deiiciat et cur soli non contingit fatigatio ob quam immobilis sedeat? quam ob rem igitur propositum relinquens vir cordatus mente pudorem non concipit? In rebus oblatis perseverantia: haec via regia est bonorum.

70. Cupiditatem exstirpa, cole patientiam, relinque fastum, ad peccatum non inclina, verum loquere, sequere virtutis viam, venerare sapientes, inimicos honore dignos honora, vel prosequere, occulta tuas virtutes, famam conserva, afflicti miserere: haec probos decent.

71. Ii, qui mentem, sermonem ac corpus puro nectare impleverunt, qui trimundum beneficiorum copia exhilararunt, qui alienarum virtutum atomum in montem semper convertunt, tales praeclari in proprio animo gaudium concipiunt.

DE CONSTANTIA.

72. Gemmis pretiosis non acquieverunt Dei, neque ex veneno tremendo metum conceperunt, sed non nisi nectar adepti opus intermiserunt: fortes ex finito opere demum quiescunt.

73. Inceptum haud profecto fit ob difficultatis metum a pigris; incipientes difficultatibus oppressi quiescunt medii; difficultatibus vel iterum iterumque contriti inceptum praeclari homines non deserunt.

74. Pigritia utique hominibus magnus, corpori infixus, est hostis; non est labori similis amicus, nam qui agit, non perit.

75. Viri animo constantis, malis tametsi obruti, non potest exstingui perseverantia: deorsum conversae facis flamma nunquam deorsum tendit.

76. Ille vir, cui mulierum oculorum tela non transfigunt mentem, neque incendit irae ardentis flamma, quem innumerae perceptiones cupidinis laqueis non trahunt, talis universum hunc totum trimundum devincit.

77. Melius utique ex alta praeduri montis rupe in vallem cadat corpus illud, inter praerupta saxa elisum; manus potius porrigatur magni serpentis ori acriter pungenti; melius in ignem cadat aliquis quam ut virtus intereat.

78. Ignis illi in aquam convertitur, oceanus statim in rivulum, Merus mons in exiguum calculum, leo itidem in dorcadem, serpens in serti speciem, venenum in nectaris pluviam, in cuius corpore omnis mundi principes superans enitet virtus.

79. Modo humi stratum habens, modo in lectica dormiens; modo herbis vescens, modo oryzae cibo delicatiore; modo panno vestitus, modo coelesti veste indutus: vir prudens, officiis deditus, nec malum curat nec bonum.

80. Imperii decus est humanitas, roboris oratio mitis, sapientiae continentia, patientiae modestia, divitiarum sex merito distributio, devotionis irae remissio, principis clementia, iustitiae ut sine fraude sit: omnium vero summum ornamentum est, illa omnia efficiens indoles.

81. Morum scrutatores vituperent laudentve, fortuna adveniat abeatve ad libitum, mors hodie adsit vel Yugo demum finito: in virtutis semita pede non vacillant constantes.

DE FATO.

82. Serpenti, spe deiecto et corpore per canistrum vexato, cuius sensus evanuerunt fame, rattus ipse, foramine facto, ad edendum in os cadit noctu; huius carne recreatus celeriter ille per viam, ab hoc factam, abit: confidenter obdurate, fatum enim hominum abundantiae et egestati pariter prospicit.

83. Prolapsa pila manus ictibus iterum exsurgit: sic inconstantes sunt proborum hominum fortunae casus.

84. Amputata recrescit arbor, defecta vel etiam luna denuo fit plena: ita considerantes boni non attristantur calamitate.

85. Dux ubi fuit Vrihaspatis, telum fulmen, Dii milites, coelum arx, foedus vel adeo Vishnuis adfuit, ubi Airâvatus vehiculum; sic potentia et viribus praeditus ille, hostibus tamen potentioribus fractus fuit in certamine: nonne igitur perfugium ad fatum decet? Eheu inanis hominum est vis!

86. Calvus, per solis radios vertice ardens et locum quaerens umbrosum forte fortuna sub Vilvam sesê contulit arborem; ibi autem ipsi, per magnum fructum cadentem, fractum ex tempore fuit ca-

put: sic plerunque ubicunque se convertit fortuna relictus, ibi quoque res adversae eum comitantur.

87. Elephantorum vel et serpentum vincula, lunae solisque per draconem vexationes et sapientum penuriam videnti mihi: fatum eheu esse perpotens, opinor.

88. Creat Deus talem omnis praestantiae fodinam, hominum unionem tanquam terrae decus: quodsi hoc ipsum momento destruit denuo, vae quanta est ignorantia fati!

89. Si in Carirae frutice nullum conspicitur folium, quid culpae est veris? Noctua si interdiu non volat, quid soli criminis est? Guttae si non cadunt in Chataci rostrum, cur nubes vituperanda? quod antea per fatum ludendo instituit Deus, quis est qui hoc inscriptum delere valeat?

90. Quod per dominum divinum ipsum in mundo cuique ex arbitrio constitutum est, id ipsum adsequitur parvum sit sive magnum; nullum vero ad agendi rationem refugium relinquitur: nam etsi nubes, omni spe plena, quotidie plueret, guttae teneres non nisi binae in Châtaci os inciderent.

91. Oceano sese immergat aliquis, in Meruis verticem adscendat, hostem devincat in certamine; mercaturam, agriculturam, servitium et sic reliquas omnes disciplinarum partes ediscat; immensum aether avis instar adeat, magno nisu facto: non fit heic quod fato volente fieri non debet, unde igitur intereat quod existit?

DE OPERIBUS.

92. Colimus Deos: at nonne hi ipsi salutiferae obtemperant necessitati? Fatum ergo laudandum: hoc tamen ipsum unice dependet ab opere frugifero; quodsi vero fructus actionem sequitur, quid opus est Diis et fato? Laus igitur sit operibus, quibus potentiâ non antecedit fatum.

93. Quo opere Brahman, figuli instar, brahmanici ovi vasculum in sinu formavit; quo Vishnus in decem, magnis angustiis plenam

Avatârorum necessitatem est coniectus; quo Sivus, cranium pro vase manu tenendo, stipem erogare iussus est; quo sol semper in coelo vagatur: huic operi sit veneratio.

94. Non forma praemia fert, nec familia, neque indoles, nec sapientia unquam, neque minus servitium omni contentione factum: bona tantum, antea per devotionem collecta, opportuno tempore fructum praebent homini sicut arbores.

95. In sylva, in proelii campo, inter hostes, aquas et ignes, in magno aequore vel in montis vertice dormientem, desperantem vel in angustiis versantem protegunt bona opera, antea peracta.

96. Quae pravos in bonos commutat, stultos in sapientes, hostes in amicos; quae occultum revelat et venenum statim convertit in nectar: illam cole boni operis Deam, salute si vis gaudere exoptata o bone, neve frustra tibi curam fac per vanum in steriles virtutes studium.

97. Boni speciem prae se ferat an mali opus aliquid: per sapientem illud adgredientem ab initio omni cura evitanda est praemiorum exspectatio: est enim operibus cum animi perturbatione inceptis aerumnae fructus, qui animum angit veluti telum.

98. In olla gemmis ornata, multis suppositis lignis arundinem excoquit ut olearius; aureo aratro solum exarat herbae sterilis caussa; Camphoreaceis abscissis arboribus sepem parat ut lentes ibi serat, homo infelix ille, qui ad hoc operum theatrum delatus, non ad devotionem sese accingit.

99. Horribilis sylva illi pro urbe delectabili est, omnes gentes illius colunt virtutem et universa terra, plena gemmarum fodina est illi, cui homini multa adhaerent bona opera, antea peracta.

100. Modestiae et praestantiae copiam parans et candidissimi ipsius quasi animum generans propositum, qui semel conceperunt viri generosi, hi omni labore virtutis voto incumbunt, neque amplius relinquunt sed fortunam potius vitamque.

CENTURIA TERTIA.

DE DEVOTIONE.

1. Is, cuius frons pulchro lunae segmento, flamma veluti expanso, ornata est, lucis Deus, qui circumvolitantem amoris phalaenam iocando comburit, salutis statum prodire iubens; qui onus tandem, ex infinitis stultitiae tenebris exorsum, removens, mentem in domicilio devotorum devincit, sapientiae fax est Harus.

DESIDERII VITUPERIUM.

2. Nobiles, qui intelligere possint, invidia capti sunt et amore sui corrupti; alii autem ignorantia afflicti: spreta igitur in libris sacris latent monita.
3. Equidem salutem, devotione in mundo parabilem non praevideo et praemium, probis destinatum, metum mihi parat consideranti: namque res sensibus subiectae tam diu capiuntur ab hominibus magna virtute gaudentibus, ut maximi tandem momenti nobis sentientibus videantur ad studium iis impendendum.
4. Pererrata est regio ubique montuosa et aspera neque emolumentum ullum perceptum; relinquendo debitum adversus genus ac familiam honorem, munera capessita sunt mercede destituta; cibus honore privatus in peregrinis domibus, corvi instar cum timore, quaesitus est: malo operi dedita inhias o cupiditas, neque unquam satiaris.
5. Thesauri desiderio perforata mihi est terrae superficies; igne adustae sunt montium fodinae; transnavigatus porro oceanus et principes summo studio sunt culti; noctes denique in coemeterio transactae sunt, mente in incantationis tantum formulas directa; neque minimum quidem hilum assecutus sum: o desiderium iam relinque me!
6. Quomodo tandem vilissimorum hominum obiurgia perferuntur nobis, illorum obsequio omni cura intentis? Intus cohibitis lacrimis vel ridendum est animo gaudiis deprivato et, cogitatione tanquam

poste facta, iunctis manibus coram mente captis standum — o spes, vana spes, quid quaeso ulterius me saltare facis!

7. Cur non in gratiam huius vitae, guttae in loti flore similis, opera nobis sit adhibenda ut, nulla consideratione facta, vel ante pedes divitum, quibus auri fames mentem obnubilavit, peccatum committamus virtutes nostras sine omni pudore enarrandi?

8. Voluptates non capiuntur, nos vero capimur; devotio non solvitur, nos autem solvimur; tempus non praeterit, nos autem interimus; desiderium non teritur, nos autem terimur.

9. Facies rugis iam decrepita est, canitie notatum caput, membra fiunt debiliora: desiderium solum iuveniliter viget.

10. Abiit voluptatibus fruendi desiderium; dignitas inter homines evanuit; socii aequales in coelum transierunt; postea quoque amici, vitae similes cari; cum baculo vix erigere me possum et oculi nube quasi tenebrarum sunt obtecti: tamen eheu, corpus illud miserum mortis adventum formidat!

11. Spes utique flumen est, cuius aquam voluptates repraesentant, dedesideria undarum strepitum referunt; adfectuum crocodilis distinctionisque avibus repletum est; arborem constantiae abripit; permagnum ac transitu difficillimum praebet stultitiae vorticem et altis cogitationibus veluti ripa munitum est: ad illius ripam pervenientes candida mente exsultant Yogipotentes.

DE REBUS, QUAE SENSIBUS CONCIPIUNTUR, SPERNENDIS.

12. Qui tranquillitatis et felicitatis gaudio exhilarantur, horum non caduca sunt gaudia; qui vero alii divitiarum cupiditate animum implent, horum desiderium nondum est victum: cuius igitur caussa talis per fatum constitutus est fortunae dominus? Etenim ii qui, parato auro magnitudinem assecuti, pro animo suo timent, non mihi placent.

13. Invite abeunt res terrestres, longa quantumvis consuetudine nobiscum coniunctae: quodnam igitur in separatione discrimen est

cur ipse eas non abiiciat homo? Sponte praetereuntes immensum animi dolorem relinquunt, ex arbitrio autem relictae infinitum tranquillitatis gaudium praebent.

14. Qui e divina scientia sapiunt homines mente puri, o quam arduam rem perpetrant, quod vel gaudia parantes deserant opes, omnino desiderii expertes! Nos autem ea, quae neque unquam habuimus, neque nunc habemus et in quibus possidendis firma confidentia non est, ea inquam, quae spe tantum comprehenduntur, relinquere non possumus.

15. Beati illi, quorum, dum in montium cavernis sedentes supremum numen meditantur; prae gaudio effusarum lacrimarum guttas ebibunt aves, sine timore in gremio sedentes: nobis autem vita teritur pretiosa, dum imaginatione effictis palatiis, lacuum fluminisque riparum voluptati et nemorum amoenitati cum ardore intenti sumus.

16. Cibus mendicatus et quidem ex aqua semel per diem constans, pro lecto humus, pro sociis proprium corpus tantummodo, pro veste pannus tritis centum adsumentis consutus: nec tamen eheu! relinquunt sensuum oblectamenta.

17. Ubera, carne constantia, vasis aureis adsimilantur; os cum luna comparatur, quum tamen sit pituitae receptaculum; nates, fluente urina madidae, pulchri elephanti genis aequiparantur: sic statim contempta est forma illa, quae optimorum poetarum epithetis extollebatur.

18. E longinquo rem novam repetit suasor et, humilem sermonem longe devitans hominibus bonorum coetum ornantibus quam maxime deditus est; terrestribus cogitationibus occupatus pedetentim exornat orationem, quemadmodum, curarum oneribus semper vexatus, amorem depingit poeta.

19. Rationis expers culex in flammam volat acerrimam et piscis quoque ex ignorantia escam hamo adfixam admordet; nos autem dignoscentes sumus neque tamen cupiditates, tantis infortuniae retibus coniunctas, evitamus: vae immani ingenti stupori!

20. Oceano divisa est terra et thesaurus ille aquarum centum Yojanis patet; sol viatoris instar coeli mensuram semper transgreditur: simili modo, o homines venerandi, quorum, gaudii gemmas agens, vitae status iam effloruit, infinitam quoque illam proborum sapientiae cogitationem debetis aemulari.

21. Alta domus, filii a sapientibus honorati, innumerabiles opes, uxor proba et aetas iuvenilis (mihi sunt): sic gloriantur ignorantia decepti homines, hoc omne sempiternum fore putantes quando mundi carcerem ingrediuntur: sapiens vero, quovis temporis momento evanidum videns illud, omnia contemnit.

DE MENDICITATIS ET EGENTIAE MALIS.

22. Quis homo sentiens sui tantum ipsius ventriculi esurientis caussa Da! dicat, quin potius, prae stipem erogandi timore balbutiens, quocunque modo parvum istud vocabulum proferat, quando matremfamilias videat cibo destitutam, cuius vestem laceram arripiunt parvuli ipsius, clamantes, fame laborantes et vultu hilari iam contristati?

23. Magni, cuiuscunque gloriosi, honoris nodum solvens; gravissimarum virtutum cumuli quasi lotum splendide florentem lunae luminis instar enecans et bipenni simile, magnum pulchrumque pudoris arbustum abscindens est ventriculi illud vasculum, quod difficile impletur simulationemque gignit.

24. Melius est ut mortalis, fame vexatus, ad stomachum vacuum implendum, in vico sancto vel in sylva magna, testa sumpta, cuius manubrium candida obtexerit veste, *quodvis virtutis gremium*, purpureo fumo ex sacerdotum igne insignitum, ostiatim intret honoratus et tanquam dominus, quam ut quotidie cum domesticis ipsi similibus inopia laboret.

25. Himavatis loca, Gangeticarum undarum adspersione refrigerata, cuius pulchra rupium superficies a sapientibus colitur, cur desolata manent? quia homines frusto, ab aliis accepto et contemptu coniuncto, contenti sunt.

26. Quid radices prosunt in cavernis interiturae et cataractae e montibus desilientes? quid arbores succulentos fructus ferentes et corticem praebentes rami? quod hominum vilissimorum, qui ob violentiam omnem pudorem absterserunt, coluntur ora, quorum supercilia, propter exiguas opes iniuria paratas, superbiae vento saltare iubentur.

27. Puris radicibus fructibusque, amoris benevolentia coniunctam, hodie tibi para conditionem, humi lecto e teneris pulchrisque foliis strato: exsurge, eamus in sylvam! Ibi turpium nimirum, ob stultitiam mente captorum, dominorum nunquam audiuntur vociferationes, quae ex opibus, morbis et animi perturbatione exoriuntur.

28. Fructus pro lubitu capiendus; nemus curarum expers arborum; aqua fluminum limpidorum ubique frigida ac suavis; stragulum tactu molle, e foliis suaviter sparsum: quae quum adsint, cur tandem iniuriam tolerant ad divitum portam miseri?

29. Meditatione finita lapidosum in montis spelunca stragulum ingressus equidem cum contemptu et risu recordor illorum praeteritorum temporum, quae auctis quidem a divitiarum Deo efflagitatis opibus misere fruebantur, quae tamen exiguum tantum praebebant menti, rerum terrestrium contemptui nondum adsuetae.

30. Unus colatur Deus, aut Vishnus aut Sivus; unus amicus, rex aut mendicus; unum domicilium, in urbe aut in sylva; una uxor, pulcra aut foramen.

31. Devotorum principes cibum emendicatum praedicant minime infelicem ac tristem, sed videtur ipsis formidinem ubique depellens; malam invidiam, iram et insolentiam infringens; malorum copiam prosternens, ubique et quotidie praesens; et sine ullo labore comparandus; piorum grata lustratio; Sivi hospitaculum non repellens verum sempiternis thesauris impletum.

DE VOLUPTATUM INSTABILITATE.

32. In voluptate aegritudo metuenda est, pro familia humilitas, opibus imminet tyrannus, honori calamitas, fortitudini hostis, pulchritudini

mulier, libris sacris facundus, virtuti pravus homo, corpori mors: omnis res in terra metu coniuncta est, hominum autem devotio non habet quod metuat.

33. Morte invaditur omne natum, senectute pulcherrima corruit iuventus, tranquillitas opum aviditate perit, aequi animi felicitas pulchrarum foeminarum tentationibus turbatur, per homines invidiosos corrumpuntur virtutes, regiones nemorosae serpentibus infestantur, principes a malis reguntur amicis, inconstantia vel ipsae vires divinae irritantur: quid tandem est quod noxam alia re non patiatur?

34. Lakshmîs ubi curis morbisque centenis ac variis hominis salutem eradicat, ibi casus adversi incidunt, apertis quasi portis; natum quemque nolentem volentem celeriter sibi subiicit mors: quod igitur per Fatum, nullo instigatum stimulo, constitutum est, quomodo tandem stabile dici queat?

35. Voluptates ut altarum undarum aestus sunt tremulae, spiritus vitales subito corruentes, exigui sunt dies et iuventutis insuper felicitas in multis versatur laboribus: inanem igitur mundum cognoscentes, experientia edocti, studium vobis cohibeatur mente a mundi favore aliena.

36. Inconstantes sunt voluptates veluti fulgur in magnae nubis sinu corruscans; vita fragilis quemadmodum aquae gutta, quae ex nube vento commota diffrangitur; celeriter vacillant iuventutis gaudia, corporis adminicula perperam reputata: in devotione, quae constante meditationis scopo facile attingitur, sapientiam cognoscite sapientes.

37. Vita ut undarum fluctus transiens; iuventutis felicitas paucis tantum diebus constans; opes cogitationi sunt similes; voluptatis copiae ut fulgur in nubibus collectis emicantes; cum amasiis quibus fruimur gaudiis ex cervicis amplexu et osculatione, haec omnino non manent: mentem igitur ad divina dirigite! horribilis enim existentiae mare est enavigandum.

38. Moleste corporibus occultis in matris uteri impuri medio commorandum est; in iuventute quoque gaudium, per amicae separationem acerrimo dolore coniunctum, interrumpitur; uxoris mortem experta domus laetitia caret; senectutis etiam conditio tristis est: fatemini o mortales, in hoc mundo ne minimum quidem felicitatis exstare.

39. Tigridis instar senectus stat comminans, morbi tanquam hostes cum corpore pugnant; vita destillat veluti e fracto vase aqua: mundus tamen sectatur inania, quod sane mirandum.

40. Fragilis conditionis variae sunt voluptates in quibus hicce mundus vertitur: cur tandem illius caussa, omni adhibito studio, circumerratis o mortales? Mentem, a centenis spei laqueis quietismo liberatam, in proprio ipsius domicilio, ubi desideriorum origo coercetur, cohibete, si consilium nostrum putatis salutiferum.

41. Quicunque homo in quo sapientia commoratur, is Brahmânem, Indrum et reliqua Marutorum genera stramini similia reputat; illius enim voto opes, trimundi imperium et reliqua irritantur; solus hic est insignis et prae ceteris nitet: o bone, momento fluxam, ab illa diversam voluptatem, ne secteris!

DE TEMPORIS VELOCITATE.

42. Delectabilis illa est urbs et summus ille rex multitudine undique stipatus; ad ipsius latus prudens consedet coetus; ibi mulieres sunt lunae orbi similes facie; illic principis vesana cohors, collaudatores et confabulationes: cuius iussu haec omnia memoriae transmittuntur, tempori illi sit laus.

43. Ubi multi erant olim in aliquo domicilio, ibi nunc unus tantum manet; ubi vero singulus et postea plurimi conspiciebantur, in fine nullus erit: sic tempus, noctem diemque veluti talos iaciens, cum Kâlî in terrae alveolo vivis ludit tesseris.

44. Ortu quovis et occasu solis de die in diem vita evanescit; neque a nobis cognoscitur tempus, dum multo laborum onere gravati

continuo occupati sumus, neque oboritur formido videntibus nativitatem iam ex senectute in mortem vergere: stultitia praeditum voluptatis vinum hauriens temulentus quasi est mundus.

45. „Nox illa praeteriit et dies quoque," sic homines frustra cogitantes, inceptos quocunquemodo labores omni studio nihilominus alacriter denuo aggrediuntur: hoc modo infinitis, laudatis modo ac vituperatis, sensuum obiectis per hunc mundum depressi, nos eheu stultitia non erubescimus.

46. Quodsi meditatione, rite facta, Sivi domicilium non attingitur propter mentem in res mundanas defixam, quodsi virtus porro, quae ad coeli portae valvas perducere queat, labore non acquiritur, idem est ac si mulieris uberum et lumborum par in somno non amplecteremur et bipennes tantum essemus ad iuvenile matris nemus scindendum.

47. Scientia, in orbe terrarum honorata, quae altercantium multitudinem refrenat, si obedientiae non adsuescit ipsa; et gloria, quae gladii acie vel elephanti domat cervicem, si ad coelum non perducit; vel denique si succus e teneris amicae labiorum surculis post ortam lunam non bibitur: tunc iuventus, sine fructu eheu praeterita, similis est in casa vacua lampadi.

48. Scientia, quae colitur virtutis signis expers; opes, quae labore non acquiruntur; obedientia porro, si pia adversus parentes mente non insignis est; virgines denique, protensos prae desiderio oculos habentes, si in somno non complexu tenentur: tempus tale aviditate in frusta aliena veluti per corvos nutritur.

49. Nos, quibus liberi adsunt, qui, longo quantumvis tempore circumeant, nobis aliquando similes, senum quoque emortuorum memoriam revocabunt; nos inquam tales sumus ut, de die in diem casibus obnoxii, conditionem adepti simus arboribus in arenosa fluminis ripa crescentibus similem.

50. Aetas centum annorum hominibus destinata est: noctu dimidium transit; alterius vero dimidii pars dimidia infantia et senectute

transigitur; reliquum, morbis et separationis doloribus coniunctum, servitute aliisque teritur: ubi tandem salus erit mortalibus in vita magis inconstante quam aquae fluctu?

51. Per momentum infans et per alterum momentum iuvenis amore gaudens, per momentum opibus destitutus atque per alterum momentum divitiis abundans homo tandem, membris senio adfectis et corpore rugis obducto, histrionis instar, fabula peracta, Yami urbis cortinam ingreditur.

DEVOTI ET PRINCIPIS COLLOQUIUM.

52. Tu quidem rex es, sed nos quoque colimur honore sapientiae a venerato praeceptore profectae; insignis tu es opibus, gloriam nostram vates per regiones divulgant: hoc modo, quum permagnum inter nos utrimque discrimen sit honoris et divitiarum, tu si a nobis aversus es, nos etiam omnino te non petimus.

53. Opibus imperas tu, nos vero eodem modo sermonibus imperamus; tu heros es, indelebilis nostra facultas in praecepto consistit quo gloriosi febrem superbiae exstirpamus; te colunt divites, me autem ad mentis macula abstergenda audiendi cupidi: ad me igitur si tibi non patet aditus, mihi semper abiit ad te veniendi desiderum.

54. Nos hic contenti sumus vestibus corticeis, tu sericis: eadem nostra est tranquillitas et sine discrimine discrimen; pauper etenim erit ille cuius aviditas ingens est, at quis dives, quis egenus qui animo contentus est?

55. Adest fructuum ad edendum satis, dulcis ad bibendum aqua, stragulum in terrae dorso et vestimentorum corticeorum par: neque igitur malorum hominum, quorum sensus omnes propter tenuis copiae veluti mellis potum oberrant, probare possum superbiam.

56. Vescamur emendicato cibo, plagas coelestes amictus instar induamus, dormiamus in telluris iugo: quid faciamus de dominis?

57. Non sumus saltatores, o rex, non comoedi, cantores, non turpes sanniones, neque sumus mulieres, uberum pondere inclinatae: quid nos in aula tua faciamus?

58. A magnanimis quibusdam dominis terra creata olim tenebatur; ab aliis, qui eam devicerant, dono profundebatur straminis instar; alii iam nunc heroes mundis fruuntur quatuordecim: undenam igitur ista hominum superbiae febris, paucarum urbium possessione enata?

59. Undenam tanta principibus aviditas ad hanc terram acquirendam, in qua percipienda centum regibus ne momentum quidem commorari licuit? Ut ipsius partis parte et ex hac vel minima tandem particula fruantur domini, angore trepidantes, summum gaudium concipiunt stolidi.

60. Nonne tota ista luti gleba, aquarum fascia vestita, exigua est? hac tamen regum greges sibi ipsi gratulantes per centena bella fruuntur; quodsi hoc modo vel ii flagrant qui dare possint, quanto magis pauperes miseria afflicti: vae, vae vilibus illis hominibus qui parvam quoque horum suppellectilem efflagitant!

61. Quis tandem ille natus fuit, cuius cranium candidum per Sivum capiti alte impositum, ornamento inserviit? Undenam igitur virorum gravis illa, incomparabilis arrogantiae febris contra homines quosdam modestos, quorum mens humilis ad vitae salutem directa est?

AD MENTEM ALLOCUTIO.

62. Cur variis modis aliorum mentes quotidie colens, o cor, favorem captare studes, aerumnis suis sterilem? Quam ob rem tandem in te ipso contento, lucida rationis gemma insignito, pura mens non tibi nutrit desiderium?

63. Quid frustra oberras o mens? aliquantulum requiescas! quodsi sponte fit semel institutum neque aliter ideo fit, praeteriti haud memor nec futurum curans animadverte hic voluptates, quam inconsiderate abeant adveniantque.

64. Requiesce a crassis istis ferreïsque sensuum obiectis, confugiens ad bonorum viam, quae omnium malorum lenimentum extempore suppeditare valet; spiritualem adnitere statum; relinque tuam, un-

dae instar vacillantem, agendi rationem, neve amplius inconstantem cole mundi amorem; o cogitatio contenta iam esto!

65. Stultitiam desere et laetitiam quaere per eum qui crescentem in vertice lunam gerit gemmae instar; o mens, prope coelestis fluminis ripam domicilium cura parandum: quae enim fiducia est in undis, aquae bullis, in fulgoribus et mulieribus, in flammis, serpentibus et fluviis praeterlabentibus?

66. O mens, ne semel quidem cum ardore cogitare velis fortunam illam inconstantem, mobili meretricum ioco, a nutu principum obliquo pendenti, similem: pannis involuti per Benaris platearum series, domuum portas intrantes, stipe gaudeamus erogata, quae in pateram manu oblatam cadit.

67. In fronte cantus et facundi poetae; in lateribus mulieres formosae; a tergo blandus armillarum strepitus flabellum tenentium puellarum: quodsi haec adsunt, mundanae voluptatis dulcedinem gustare liceat, sin minus, statim aggredere o mens, meditationem omnes cogitationes absorbentem.

68. Impetratae fortunae, omne desiderium explentes prostent: quid tum? pes cervici hostium sit impositus: quid tum? congregati adsint amici opesque: quid tum? ad mundi interitum perdurent mortalium corpora: quid tum?

69. Veneratio erga Sivum; moriendi et nascendi timor animo insitus; nulla in socios adfectio, neque ex amore enatae animi perturbationes; ab innatis malis liberi, per homines non frequentata silvarum lustra colentes: hoc Vairâgyam est, quid melius hoc et magis optandum?

70. Meditare igitur, o mens, infinitum illud, sempiternum, summum, omnipervadens Brahmum! quid istis vanarum rerum cogitationibus? Illius enim cultori voluptates illae, quas terrae imperium et similia praebent, per miseros tantum homines honoratae videntur.

71. Infernum intras, vadis ad aethera, orbem transsiliens terrarum pervagaris o anime cum levitate: cur oberranti tibi nunquam purum

illud, in te ipso habitans, numen venit in mentem, per quod ad salutem pervenis?

DE REBUS AMBIGUIS.

72. Quid faciendum de libris sacris late divulgatis, Vedis nimirum, Legibus et Purânorum lectionibus, qui in paradisi vico tabernaculum ad habitandum promittunt et opera officiaque ludunt? Unâ neglecta scientia de domicilio in quo animi tranquillitas commoratur, quae tanquam Kâli ignis est, ex huius mundi malorum caesarie continuo cadens: distinctiones illae negotiatorum quasi merces sunt.

73. Quod elephanti, buccis genisque ex urigine fissis ac somnolentia segnes ante portam stant, auro vestiti; quod equi citato cursu incedunt superbi; quod cithara, tibia, cymbalo, tuba et tympano dormiens suscitatur: haec omnia, Indri tametsi pompae similia, a iustitiae Deo exploduntur.

74. Statura incurvata est, incessus vacillans et diffracta dentium series, visus hebetatur, surditas augetur et lingua iam balbutit, sermonem non amplius honorant cognati homines, neque uxor audit: eheu misera hominis decrepita senectus! neque ipse filius illi amicus est.

75. Colorem in capite candidum videntes capillorum et conditionem virorum ex senectute depressa, mulieres longe aufugiunt, talem evitantes veluti Chândâlorum puteum in cuius situla os depositum est.

76. Quamdiu sanum hocce corpus sui compos est, quamdiu senectus ex longinquo manet, quamdiu sensuum vigor intactus, quamdiu vita incolumis; tamdiu pro animi salute magna contentio est facienda sapienti: conflagrata enim domo puteum fodiendi labor quid prodest?

77. Quam ob rem poenitentes ad Gangam habitemus? Colamus vel potius mulieres virtute insignes, modestas; vel etiam exsorbeamus librorum copiam, in variis carminibus nectaris succum praebentem: nescimus quid faciamus inter mortales, quorum vita paucis tantum oculorum nictationibus constat.

78. Difficilis ad moderandum est dominus et veloci equorum mente praediti sunt principes: nos vero, magna spe inducti in supremam dignitatem dirigimus animum, donec senile corpus et caram illam vitam mors aufert. Quae quum ita sint amice, nulla alia salus in terra relinquitur sapientibus quam devotio.

79. Auctoritate diminuta, divitiis interitis, opibus ad inopiam redactis, mortuis cognatis, domesticis dissipatis et iuventute paullatim evanida, illud unicum mente puris convenit ut alicubi domicilium sibi parent inter frutices excavatae speluncae in monte sacro, cuius rupes Gangetica lustrantur aqua.

80. Iucundi sunt lunae radii, iucunda in herboso nemore commoratio, iucunda felicitas in amicorum advenientium consessu, iucunda de carminibus confabulatio, iucunda amicae facies, in qua irâ expressa emicat lacrymae gutta: iucunda haec omnia quum evanuerunt nihil amplius animo sunt.

81. Nihil iucundi est palatium habere pro domicilio, neque cantum et cetera audire, neque magnum bonum voluptati praebet adventus amicorum tanquam vita carorum: etenim boni semper in intimam sylvam se contulerunt, omnia illa caduca reputantes veluti umbram candelae tenerrimam, praetervolantis avis alarum ventulo commotam.

DE SIVI CULTU.

82. Mutabilem hunc trimundum putantibus nobis, o amice, non facile oculorum viam et aurium semitam ingreditur fortis illa et occulta in res terrestres cupido, quae, elephantae feminae similis, furibundi mentis elephanti excitat ardorem, devotionis posti alligatum.

83. Trita sunt animi gaudia, abiit quoque iuventus illa; eheu ipsa corporis officia ad sterilitatem tendunt nisi qualitates dignoscimus. Quid faciendum? Subito nos aggreditur validum tempus finem faciendi cupidus: non alia igitur salutis via manet quam ignotum Sivi pedum par.

84. Inter Sivum, mundorum dominum et Vishnum, internam mundi-

animam, ad substantiam non mihi discrimen est: tamen in eum dirigitur veneratio mea, qui novam lunam in vertice gerit.

85. In coelestis fluminis ripam, cuius candida planities per claros lunae radios resplendescit, ubi feliciter consedentes et a voluptate perfruenda lassati, noctibus a strepitu silentibus, o Sive, Sive, Sive! ululamus, quando ibimus, oculorum acie prae multa lacrimarum vi obtusi?

86. Dispersis omnibus opibus, animum tenera misericordia impleti et mundum, ad sterilem vicissitudinis finem iam redactum, enavigantes, quando tandem in sylva sacra noctes, auctumnalis lunae radiis collustratas, transigamus, in Sivi pede unicum refugium ponentes?

87. Quando equidem Varanasiae ad immortalis Gangae ripam habitans, fascia cinctus et manus in caput attollens compositas, exclamabo: ,,o adsis Gaurîs domine! o Tripuri victor! o Sambhu! o Triocule miserere!" tunc dies transigam veluti temporis momentum.

88. Lustramine Gangeticis aquis facto et praestito puris floribus fructibusque sacrificio, simulac te o domine meditor cogitabundus, stragulo in montis cavernae saxo incumbens, animo quietus, fructibus vescens ac praeceptoris monitis gaudens: tunc equidem, o Sive, tua gratia a malo, per iuvenis pisciferi servitium parato, liberabor.

89. Humi stragulum lectus noster, immaculatum cervical brachia praebent protensa, canopeum nostrum coelum, flabellum refrigerans ille Favonius, lampas lucida luna; relictionis tanquam mulieris adfectu gaudens feliciter dormit Munis quietus, nullo corporis respectu habito, regis instar.

90. Solitarius, nil desiderans, quietus, pro patera manum et coelum vestimenti loco habens, quando o Sambhu, opera eradicandi potens ero?

91. Manu paterae loco utere; stipe, candida mente erogata, fruere; ubique locorum consede et omnia veluti straminis cumulum vix adspice: qualiscunque enim mortalis inter devotos, indivisi et summi

numinis scientiam cupientes, a Sivo, etsi corpus non deposuerit, gratiae beatitudine cumulabitur.

DEVOTORUM AGENDI RATIO.

92. Subligaculum in centena frusta discissum et pannus eodem modo laceratus, inopinatus et improvisus cibus emendicatus, somnus in coemeterii luco, ambulatio spontanea nec coacta, mens semper quieta, constantia in magno devotionis festo: quae omnia si adsunt, quid trimundi imperio facias?

93. Humus pro lecto, proprii lacerti pro cervicali, coelum pro canopeo, luna pro lampade; gaudium de quietis, uxoris instar, adepto studio; per coeli plagas, mulierum loco zephyri flabellis undique ventilatus, mendicus humi iacet tanquam rex, omnibus adeo desideriis vacuus.

94. Ovum brahmanicum gleba tantum rotunda est, quomodo desiderium commoveat sapienti? Num pisciculi vibratione oceanus turbatur unquam?

95. Mendicatum cibum edens, ab hominum familiari conventu liber, ex sua voluntante pendens, ab ordinem deponendi et sumendi discrimine liberatus, ex assumentis in via circumiectis, laceratis ac tritis, tribonium male consutum gerens, sine fastu, sine sui ipsius studio et desideria coercendi voluptate, veluti nectare, unice fruens, poenitens quisque versatur.

96. O mater terra, pater vente, amice ignis, consors aqua, frater aether! iste coram vobis supplex et coniunctis manibus precatur, ut equidem, omnis stultitiae copiâ abiecta, flagrante atque immaculata flamma, quae homini bonis operibus purgato ex vestrorum obsequii favore emicat, in summo numine solvar.

97. Quod dulcius quam mel et butyro succulentius menti, ut nectar purae, profluit vocabulum divinum, hoc nos contenti sumus: quamdiu tales erogatae stipes ad ventrem sustentandum parari possunt, tamdiu conditionem, quae in opibus servitute paratis versatur non desideramus.

98. Pabulum innocens et nullo labore parandum ventus per creatorem serpentibus est destinatus et pecora, quae graminis germina edunt atque in pratis dormiunt, per illum quoque nutriuntur: eadem conditio parata est hominibus, mente praeditis mundi oceanum enavigandi patiente; quam si quaerunt conditionem, omnes animi dotes celeriter ad perfectionem proficiscuntur.

99. Verba danti talia reddant qui nugis adsueti sunt! nos vero a fuco immunes verba dare non possumus: insignis potius in mundo scientia distribuatur, neque leporis cornu: quis enim alteri hoc praebeat?

100. Antea sapientia mortalium, mente purorum, in curis alienandis constabat; procedente tempore sensualibus hominibus in captandis sensuum oblectamentis evanuit illa: quodsi iam nunc principes, exiguum tantum orbis terrarum possidentes, homines a libris sacris recedere vident, eheu, magis magisque indiem sapientia illa deprimitur!

SUPPLEMENTUM.

1. Coerceri potest ignis aquâ, solis calor umbellâ, elephas furiosus stimulo acuto, bos et asinus fuste, morbus variorum medicamentorum complexu, carminibus salutiferis venenum: sic omnibus rebus in Sâstris medicina parata, stulto autem non est medicamentum.

2. Poesis et symphoniae partium ignarus similis est pecori cauda et cornibus destituto: nam etsi vivit gramen non edens, illa tamen pecorum conditio ipsi quam maxime convenit.

3. Quibus neque est scientia, nec religio, nec liberalitas, nec sapientia, neque indoles bona, nec virtus, nec iustitia: hi inter homines, vitae onus portantes, sub hominum forma veluti ferae ambulantur.

4. Filius virtuti addictus, coniux carissima, dominus benevola facie praeditus, amicus dilectus, domestici fideles, mens aerumnis vacua, forma venusta, opes constantes, os eruditione ornatum: haec apud Vishnum clementem, coelicolam, optimum, mortalis assequitur.

5. Diviti omnes adsunt sensus, adest officium, sapientia indelebilis et eloquentia; at vero divitiarum calore relictus ille ipse homo statim mutatur, quod sane mirum est.

6. Tu quoque Châtaka, quum guttae hoc modo tibi discernantur, quam ob rem misera voce nostrae nubis beneficium exspectas?

7. Heus tu Châtaka, attenta mente amicum paullisper audias: multae nubes sunt in coelo, at non omnes eodem modo comparatae; aliae etenim pluviâ humectant terram, aliae frustra inclamant, quamcunque tu igitur vides illi statim querelam non effundas.

8. Quid faciamus de auri et argenti montibus, ubi arbores crescunt et arbores tantum? Malayum montem potius colamus; ibi enim adsunt aqua, Koli et Nimbi arbores ac Santalum.

9. Homines opere assequuntur praemium, sapientia opus consequitur, quapropter prudenti et agenti de futuro bene deliberandum est.

10. Quid lucrum est, prae bonorum familiaritate? quidnam malum stultorum consortio maius est? quaenam iactura rerum quae suo tempore cadunt? quid dexteritas significat prae gaudio de officiorum studio? quis heros cum sensus coercente certaret? quid prae uxore fideli opes? quid prae eruditione peregrinandi felicitas? quid tandem imperium cum sapientiae fructu comparatum?

11. Ab austera carentibus oratione et miti sermone affatim praeditis, sua uxore contentis, calumniam devitantibus hominibus ubique ornatur terra.

12. Orbis terrarum, unius vel herois pede calcatus, laetitia commovetur, gloriam expandens veluti per solem

13. Rubedo lotorum, hominum proborum munificentia et malignorum inhumanitas naturae qualitates tres sunt tribus.

14. Pilae cadenti similis cadens vir nobilis exsilit; ignobilis autem labitur ut glebae casus luteae.

15. Non comprehenditur cor mulierum, veluti facies per speculum reflexa, neque cognoscitur indoles, tanquam via in montis vertice aspera; mens ipsarum a sapientibus tremulanti in loti folio guttae adsimulatur: mulier scilicet liana est venenosa, malis tanquam veneni calicibus impleta.

16. Quod sic incedis o infinite, mea caussa hoc unice fit; aper sive Seshus, o domine, nonne mea caussa visibilis factus es? Quod unus ille terram immersam ex aquis dente protulit, hostilis Rahus caput praestans devorat iterumque relinquit.

17. Magnorum hominum in calamitate constantiae defectum videre si forte cupis: desine, desine ab hoc studio, cum mala cura et labore coniuncto! Aequoris quoque montium familia in fine cycli viribus suis erit destituta, neque tamen illam ob caussam oceanus parvi habendus est.

18. Poscit virorum victoriam, aut unguibus aut longo in manibus ense reportatam Fortuna, quae virginis instar gloriatur impetu.

19. Victoria tandem maneat forti qui averso vultu occiditur vel etiam paradisus: gloriam probi utrobique ex robore reportat et bonam sibi memoriam conservat.

20. Quis dicto non audiens est homo, cuius os frusto impletum? Tympanum vero, ore vacuo clamorem facit.

21. Si quando, forte fortuna scilicet, mundus esset sine lotis cur propterea cygnus formae mutationem experiretur tanquam corvus?

22. Venerandi sancti si quando virtutis instructionem praecipiunt, quae sui iuris docent praecepta, ea librorum sacrorum instar quoque habenda sunt.

23. Etsi vacillet terra illa, per testudinem, per immobiles plagae elephantos et per serpentum principem sustentata: natura hominum, mente purorum, non vel in mundi interitu vacillat unquam.

24. Serpente coronato vel serto, cum hoste truculento vel cum amico

versanti mihi, gemmâ ornato vel luto, in floribus iacenti vel in rupe, inter gramina vel inter liberos, eodem modo praetereunt dies quando in sylva sancta o Sive, Sive, Sive! ingemo.

25. Felices illi, qui animi commotionibus vacui, ad praeceptoris pedes gaudentes, mundi studium relinquentes, in Brahmi cognitione soluti, in optimi montis iugo, iuventutem transigunt: sed illi quoque felices, qui amicam, membris ex magni ac tumentis uberum vasculi onere fractam, vespertino tempore continuo amplectentes, in delicato lectulo dormiunt.

COMMENTARIUS

IN

CHAURI CARMEN EROTICUM

ET

BHARTRIHARIS SENTENTIAS.

luna proferre. *Nova* sive *iucunda* iuventus, quae habeat pulchritudinis signa, per नाव h. l. tantum indicantur; in compendium omnia redegit *Amarû* vs. 14. et versiculus in *Sâhitya-darp.* p. 46.:

अत्युन्नतस्तनमुरो नयने सुदीर्घे
वक्रे भ्रुवावतितरां वचनं ततो ऽपि ।
मध्यो ऽधिकं तनुरनूनगुरुर्नितम्बो
मन्दा गतिः किमपि चाद्भुतयौवनायाः ॥

quae in *Chaurap.* postea seorsim laudantur. Ex his statim पीनस्तन adiungit noster, sive *durae stantesque papillae,* quemadmodum Plautus feminam εἰαρόμαστον, turgentibus et sororiantibus papillis conspicuam, *mammeatam amicam* appellat. Facit huc *Philodemi* Epigr. 18, 3.: Κἢν στέρνοις ἔτι κεῖνα τὰ λύγδινα κωνία μαστῶν
Ἕστηκεν μίτρης γυμνὰ περιδρομάδος.

et *Ovid.* Amor. 1, 5, 19.:

Forma papillarum, quam fuit apta premi,
Quam castigato planus sub pectore venter!
Quantum et quale latus, quam iuvenile femur!

3. Pro घत्तौं ubique perperam scriptum est घत्तौं, in Scholiis coniectura correximus इवेटो quum घटो nullum sensum praebere videretur. Apis lotis delectatur, ideoque पद्मबन्धः vocatur, h. l. उन्मत्तवत्, de apibus flores vehementer appetentibus, ut similiter *Nicias* Epig. 7. μέλισσα - ὡραίοις ἄνθεσι μαινομένα in amantem translata figura; per अमृतं osculum et amasii saliva intelligitur, cf. *Amarûsat.* 2. *Epigr.* graec. ἀδεσπ. 55. νέκταρ ἔην τὸ φίλημα· τὸ γὰρ στόμα νέκταρος ἔπνει. (plura vid. ad *Sring.* 7.)

4. Leviores in Cod. errores ubique iam correxit Lassenius meus, veluti बाहुलतां et in Scholl. vocabula quaedam perverse exarata. Idem vir doctiss. in Commentario melius scribi अमं सोऽहं असकृद्वद् अङ्गं annotavit; nihil tamen mutavi ubicunque lectio tolerabilis textum aliquomodo explicat. Etenim prius puellae epitheton de iis dicitur quae adeo tritae sunt in Venere ut eam amplius exercere non possint, quod de viris nequitiarum magistri saepe praedicant, *qui duros nequeunt movere lumbos, Catull.* 16, 11. et *Ovid.* Am. 3, 11, 13.:

Vidi, quum foribus lassus prodiret amator,
Invalidum referens emeritumque latus.

Hoc quoque sibi volunt *genae pallidae* et πρόκοτται sive capronae atque anteventuli in fronte confusi, cf. *Ghatak.* 12. पाण्डुगण्डपतितालककान्ती et *Sring.* 26. Per पापं amores furtivos intelligit haud dubie, non vero, quam corde tenere debeat amati memoriam, मत्स्मरणं ut Scholl. supplent.

5. Tres versui insunt comparationes, adspectum puellae, gracilem staturam atque incessum et pudorem, nobilis foeminae decus, simul praedicantes. Est quidem puellae ὄμμα βε-

βαρημένον ὕπνῳ (cf. *Sring.* 60.) sed nihilominus tamen oblique adspicit et stellae fulgorem conservavit, cf. *Kâvyaprak.* p. 36.:

अतंद्रचंद्राभरणा समुद्दीपितमन्मथा ।
तारका तरला श्यामा सानन्दं न करोति कं ॥

Schol. Nalod. 2, 50. et *Petron.* Sat. c. 126, p. 603.: *oculi clariores stellis extra lunam fulgentibus.* Adiectivum तरल de *stellis micantibus* κατ᾽ ἐξοχήν usurpatur: तरलो भासुरे हीरे चंचलेऽपि *Vaijayantîkosha* indicat *Kirâtârj.* 8, 56. coll. *Sring.* vs. 10. Quae omnia quum ita sint, in Comment. कणीनिके corrigendum erat in कनीनिके *duae stellae,* sic enim *Mallinâth.* ad Kirat. 9, 18. ex *Visvo*: कनीनिकायां नक्षत्रे तारकं तारका ॥ Corruptum quoque in scholl. erat वलति वक्री et in वलती वक्रोभू° mutandum; pertinet autem वक्र (i. q. alias कुटिल) ad textus vocem तिर्यक् de adspectu obliquo et furtivo amantum, alias कटाक्ष dicto, qui fit dum pupilla ad oculi angulum reflectitur sive ut *Amari* dicam definitione कटाक्षो ऽपाङ्गदर्शनं namque अपांगौ sunt नेत्रयोरन्तौ । hisce nutibus cor hominum rapere dicitur mulier, cf. *Sâhity. Darp.* p. 353.: दत्वा कटाक्षमेणाक्षी जग्राह हृदयं मम । *Sring.* 2. et saepius. हंस: flamingo est, *phoenicopteros* L., Ibis Indica, cuius pulcherrimae speciei राजहंस: mulier gratiose incedens saepissime adsimilatur.

6. Oculos longiores Indis in laudem esse omnes norunt, cuius rei exempla sat multa in carminibus eroticis leguntur. महाविप्रेष in Comment. vocabulum antecedens explicat, Lassenius uncis inclusit hoc modo (मद्दि-?), quae literae in Cod. si forte exstant, दीर्घ a Schol. male praetermissum est. Pro भारतो गौरवं vero scripsi भारो गौरवं cf. insuper Schol. v. 7.

7. Vox सूत्रधार: e re scenica desumpta, illum denotat qui fabulam annuntiat et prologum recitat, h. l. primam saltatricem (cf. vs. 20.) et translate quidem illam quae gaudii choream ducit, mulierem igitur praecipuam. मद secundum Schol. vel मत्तता *ebrietas* est vel हर्ष *gaudium,* quod ultimum praetulimus, cf. tamen vs. 9. Pro स्नान in Cod. स्म exstat, quod nec metrum admittit nec sensus, omne dubium praeterea tollunt Scholl. — व्यालोल denique ad कामं विपरीतं pertinet de quo vid. ad vs. 12.

8. Iam sese ad ea convertit Chaurus quae pulchrum amicae corpus ornabant, inprimis unguenta, quibus non capillos tantum et membra saturare solebant Indi delicatuli verum lectulos etiam inungere rebus odoriferis, cf. *Brahmavaiv. pur.* fol. 40.:

भुक्त्वा पीत्वा च संतुष्टा शयनं च चकार सा ।
तल्पे मनोरमे तत्र पुष्पचंदनचर्चिते ॥

cui adde *Proverb.* 7, 17. et *Catullum* 6, 7. *cubile, sertis ac Syrio fragrans olivo.* *Moschum,* कस्तूरिका unde *castor,* ex Kasmir repetebant Indi, *Santalum* e montibus Malabaricis. Suavis admodum in secundo hemistichio comparatio legitur oculorum cum avibus sese osculantibus, ad mobilitatem et nictationem referenda. खंजरीट *motacilla* proprie est (*the wag-*

tail), sed eadem hoc loco sententia adhibetur qua perdix चकोर *Sring.* 71. et *columba* in *Cantic. Canticor.* 4, 1.

9. Pro रक्तां *rubicundam* = लोहितमुखीं aliam lectionem proponit Schol. आसक्तां (rescribe सक्तां ob metrum) h. e. *vino deditam*, quae ut Lassenius monuit reiicienda videtur: neque enim vinosam puellam laudare solent poetae sed eam duntaxat quae in voluptatibus tantum amatoriis potu sese exhilarat, cf. *Kirât.* 9, 41. seq., qua de re *Ovidius* (A. A. 3, 763.) puellam monet ne tantum bibat: *qua patiens caput sit, animusque pedesque constent.* मधु *vinum* interdum est, frequentius tamen οἰνόμελι sive mulsum ex vino et melle mistum, saepius potus quoque inebrians ex florum succo paratus, ut Schol. adducta *Amari* (p. 320.) auctoritate testatur. Idem लीला ex Amaro per हेलां explicat, quo προσπαίζει puella virumque variis illecebris, facete dictis et iocis pellicit; observatur tamen inter utrumque vocabulum discrimen, vid. ad *Sring.* 1. ubi integrum lexici versum adduximus. काश्मीर omne id est quod ex regione Kasmîr advehitur, ut *moschus, costus speciosus*, h. l. कुंकुम *crocus*, quo capillos tinxisse Indos veteres iam tradiderunt: *Indis*, Solinus refert, *omnibus promissa caesaries, non sine fuco caerulei aut crocei coloris.* Neque tales τριχοβάπται Romanis incogniti erant, unde *Petronius* fragm. p. 667. *cedit crinibus aurum* (ubi vid. *Burmannum*) et *Ovidius* de Ariadne: *croceas irreligata comas* qua de re Interprett. consule ad *Ovid.* Amor. 1, 14. A. A. 3, 163. et *Junium* de coma p. 555. et de iis quae ad mundum muliebrem in universum pertinent, *Plauti* Aulular. 3, 5. — गन्ध: *fragrantia* speciatim de Santalo venit, मृगनाभि: *moschus* est et कर्पूर *camphora* cuius succus in Betele conficienda adhibetur. Vocabuli पूग significatio *copia*, ex *Amaro* (p. 294.) indicata aptissima est, maluimus tamen de *nuce Areca* intelligere ut Schol. et *Sringar.* 48. Ceterum vid. Indiam nostram II. p. 173.

10. Plenam et immaculatam puellae faciem describit poeta ita ut attributa omnia ad वदनं referantur. कनकगौर *color aureus* crocus est, ut *Visvakosha* docet et ad शृंगारं pertinet, quod hoc loco non simpliciter fucum sed signum frontale तिलकं ἐπιῤῥίνιον significat. *Sudorem* in facie amantium poetae Indici saepissime commemorant (cf. *Sring.* 26. 33.), quod ex nostra quidem sentiendi ratione satis putidum est, neque tamen eleganti ceteroquin Tassoni insuetum, cf. Hierosolym. 16, 18.:

e'l suo infiammato viso
Fan biaucheggiando i bei sudor piu vivo.

iucunda enim putantur in formosis quae alioquin defoedant, ut aït *Bhâravis.* Kirat. 7, 5. रम्याणां विकृतिरपि श्रियं तनोति ॥ Quae ultimo loco additur comparatio de luna desumpta est post eclipsin (उपराग) libera, qua de re vid. ad *Nîti* 27.: Docet igitur puellam post labores iucundiorem sed paullo languescentem praebere faciem ut post interlunium lunam.

Ludit eodem modo *Macedonius* Epigr. 5. ubi σύνοδος ad concubitum et αὐξοσέληνον ad ad faciem puellae refertur, neque vero cum clariss. Jacobsio ad opulentiorem illius conditionem.

11. Difficillimus omnino versus ob corruptelas quasdam in textu forsan et in scholiis omnino latentes. Primum enim सुतवति Locativ. partic. praesentis *ter* scriptum est, quam vocem, quum nulli adscribenda sit radici, coniectura in च्युतवति *abienti* commutavimus; simplicior fortassis coniectura क्षुतवति *sternutanti* fuisset, praesertim propter solitam huius librarii inter क्ष et स confusionem, dummodo significatio *ingemere, susurrare* vel simile aliquid in themate hocce lateat. E Scholl. verum elici haud potuit, quia सीत्कां कुर्वति eadem corruptela laborat, neque vocabulum invenitur commode substituendum; क्षिप्तं tamen suspicamur. Hoc unicum in aprico est poetam puellae valedixisse propter rixam amatoriam iratum. Quae autem Schol. addit ad sensum uberius indicandum, ulceribus quoque laborant, legitur enim कसमन्द - नेद्भन्दू - धत्रेधव्य et कर्णपाशातिथिं quae omnia corrupta videntur et mihi certe obscura sunt. Varians lectio अनालपन्त्या *tacenti*, qua distichon claudere debet, ferri potest.

12. Faciem denuo delineat poeta, qualem puella inter nocturnas voluptates praebuit eas, quas *contrarias* appellant, ubi scilicet foemina partes in concubitu petit superiores, cf. *Amarûs.* vs. 5. *Benary* ad Nalod. 2, 60. *Stenzler* ad Brahmav. p. 36. Schol. hanc ad rem distichon adduxit in Mst. omnino corruptum, legitur enim इत्थं सुरमर्दसमुत्थ et in fine कुर्वीत पुरुषेन Slocum correximus ex coniectura ita ut sensus sit: *quae hoc modo ex concubitus frictione enascitur lassitudo, ubi puella amatum sub se deprimit, ea viris iucunda est;* क्लमः igitur idem exprimit, quod उपरिष्टा नारी in versiculo quem excitavit *Lassenius* Pentapot. p. 88. Reliqua in scholl. faciliora sunt et textum apprime explicant, neque enim de vocabulo घृष्ट dubium relinquitur ullum, quanquam in lexicis hac significatione (पिष्ट) non legatur. In textu si modo recte descripsi, *Chezyus* घृष्टे corrigi iubet contra metrum, fortasse घृष्टि voluit Abstractum, quod de *Santali pulvere* in Scholl. vs. 15. legitur. Ad hunc nostrum versum Scholia corrupta sunt, habent enim घृष्ट et वृष्टो quorum ultimum vocabulum magis sane arridet, quum sit *pluvia conspersus.* Possis fortasse कनक hoc loco (coll. vs. 10.) de floribus eorumque polline intelligere quos in auribus gestare solitas Indicas mulieres scimus (vid. *Bartholinum* de inauribus Veterum p. 69.), substituimus tamen in aureis ornamentis utpote frequentioribus. Dependebant ex his margaritae et lapides pretiosi, ut rubinus, पद्मराग apud *Amarûm* vs. 25. in Satac.

13. Quatuor sunt quae in amica laudat Chaurus: nutus amabiles, dein membrorum tremorem, pulchras porro papillas, strophio sive fascia, qua virginalis papillarum tumor cohibetur, per pugnam amatoriam relaxata (vid. de ταινίῃ μαϛῶν *Mayum* in Observatt. sacris III, 3.) et labia denique vulneribus ex osculatione insignita. Multi sunt poetae, Indici non modo

sed Graeci quoque et Romani in hisce amantium morsiunculis commemorandis: *Lucret.* 4, 1104. *pressantes dentibus ora. Ovid.* Amor. 3, 14, 33.:

Cur plusquam somno turbatos esse capillos
Collaque conspicio dentis habere notam.

Vid. Interpp. ad *Horat.* 1, 13, 12. *Tibullum* 1, 6, 14. *Propert.* 4, 3, 25. *Catullum* 8, 16. 68, 127. et *Scioppium* in Lus. p. 92. Omnem nugarum scenam in compendium misit *Plaut.* Pseudol. 1, 1, 62.:

Jocus, ludus, sermo, suavis suaviatio,
Compressiones artae amantum comparum,
Teneris labellis molles morsiunculae,
Papillarum horridularum oppressiunculae.

Hac in re *Bharavis* Kirat. 9, 49. queritur Amorem vel in gaudiis saevum esse quum tamen glorietur lenitate, nam unguium fissuris amplexus esse coniunctos et oscula dentium morsiunculis tantum infigi:

आदृता नखपदैः परिरंभाश्
चुंबितानि घनदन्तनिपातैः ।
सौकुमार्यगुणसंभृतकीर्त्तिर्
वाम एव सुरतेष्वपि कामः ॥

coll. *Ritusanh.* 4, 6. दशनाग्रभिन्नान् अधरान् et 4, 12. In scholl. multa erant corrigenda, quae Lassenius iam obelo notaverat et ita quidem comparata ut verum facile esset indagatu.

14. Comparatio manuum cum Asoci surculis ad digitos pertinet, qui rubro tincti huius floris calici similes fiunt, ac si dicas ῥοδοδάκτυλος; cum flore purpureo Kuruvaka comparat *Kâlidâs. Vikramor.* p. 25.: अग्रे स्त्रीनखपाटलं कुरुवकं श्यामं । Arabes cum uvis; exempla praebet *Hariri* consess. II. p. 25. Plura collegit *Böttiger* in Sabina I. p. 316. 320. *Asocus* (Jonesia Asoca) frutex purpureos et suaveolentes flores producit, adspectu admodum iucundos: *the vegetable world scarce exhibits a richer sight, than an Asokatree in full bloom* verba *Jonesii* sunt in Operib. V. p. 113. — In secundo hemistichio उच्छ्वसित scribit Codex, Scholia autem bis उकूसित utraque vox incognita, quarum posterior metrum insuper violat; Commentarius per पुलकित *gaudens,* a capillorum prae gaudio horripilatione (पुलकः) desumptum explicat, ita ut उठसित possis suspicari, attamen उच्छ्वस् *suspirare* sed proprie *efflorescere* magis convenit, cf. *Vikramorv.* p. 66.: नोच्छ्वसिति तपनकिरणैश्चन्द्रस्येवांशुभिः कुमुदं ॥ Slocus quem Schol. ad rei illustrationem attulit vitiis laborat et cum lexici Visvi hemistichio conflatus in Mst. cum Lassenii notulis hoc modo sonat: विकसितकपोलां तमुफुल्ललोचनं (sic) यत् किंचिद् विते (sic) तदन्ताग्रे हसितं स्मितं विदुभित्रिः कुम्भे (?) प्रदेशे च । संविभागात्वकाग्रयोर् ॥ Error scribarum inde enatus est, quod विदु interstitium significat inter frontis elephantinae protuberantia (भित्तिः); sed novum ab hac voce incipere debet enuntiatum, igitur कुंभे quod

fortasse melius cum vocabulo sequente coniungeretur, emendavimus, quia कुम्भप्रदेश de elephanti genis saepius legitur. Qua emendatione facta विदु: verbum erit et वित्ता: legendum, hoc sensu: homines peritos iam ex signis externis gaudium animi posse cognoscere. प्रहसितं metri caussa scripsi, mallem tamen उच्छ्वसितं ni longius abiret a literis scriptis. गो भवन्ति quae cum plurali antecedente non concordant in pluralem convertimus.

15. In iisdem fere descriptionibus pergit et primum corporis amicae meminit unguibus scissi ut fit in pugna Venerea; dein gestum pudibundae indicat puellae quae surgens pallium manu tenuit ne conspiceretur nuda. Ad magnam difficultatem evitandam vocabulum न्यस्तं transposuimus, legitur enim in Cod. न्यस्तं स्मरामि नखरक्षतलक्ष तस्या: quam quidem correctionem, quum लक्षं metrum prohibeat, unusquisque spero necessariam putabit; alioquin certe लक्षितायाः scribendum. Ad compositum कनककरेणु, quod Santali nomen est (ut vs. 10. croci) explicandum Schol. regulam *Vâmanajayâdityi* adducit, qui commentarium *Kâsikâvritti* nominatum in Paninim composuit; scilicet compositum illud non Dvandvum est, sed इव supplendum, ut *Mallinâthus* docet eadem regula utens ad Kirât. 7, 28. et 9, 78. ubi बिम्बाधरा: explicat: बिम्बतुल्या अधरा: शाकपार्थिवादित्वाद् मध्यमपदलोपिसमानाधिकरणसमास: ॥ In scholiis multa erant emendanda levioris momenti. Locus e lexico *Vocabulorum oceano* fortasse desumptus est, alias शब्दार्णव: nominato (*Colebr.* praefat. ad Amar. p. 9. Nol.), a Mallinâtho ad Kirât. saepius citato.

16. Ornatum puellae commemorat: stibium, florum serta in capite (vid. *Sring.* 24.), dentium nitorem e Betele rubicundum (*Sring.* 12.) et armillas (*Sring.* vs. 8.). कज्जल sive अञ्जन collyrium oculorum est, ex plantarum quarundam succo (*Lichên roccella* L. vid. *Böttiger* Sabin. I. p. 52. et *Beckmann* Erfind. I. p. 338.) et minerali, (galena fossulata) quod in India maxime reperitur, praeparatum, unde nominibus Asiaticis ad Graecos Romanosque transiit. Etenim ψιμύθιον, στίμμι *stibium* et *Antimonium* ex اثمد corruptum esse iam *Melus* vidit (Bibliothec. Bremens. VIII. p. 796.); Arabes et Hebraei *Kohol* كحل appellant unde κόλλυριον descendit (vid. *Grant* de stibio, in Mus. Hagan. III. p. 175.) et in genere פוך unde πυκάζειν et *fucus*. Hoc oculos et palpebras illinunt mulieres Asiaticae ut languidiores videantur, unde *supercilia de pyxide proferre* dicit *Petron.* c. 110. p. 505. coll. *Artemidorus* Oneiroc. 1, 27. de mulieribus: αὗται γὰρ ὑπὲρ εὐμορφίας καὶ μέλανι χρίονται τὰς ὀφρύας, quem morem Veteribus apprime notum ad vividum depingit quoque Iuvenalis Sat. II. v. 93. sqq.

Ille supercilium madidae fuligine tactum
Obliqua producit acu pingitque trementes
Attollens oculos.

Vocabulum in Cod. घाघत, in Schol. घाघत, घाधत et परिधत scriptum, ubique produximus, idque metri caussa.

17. Vinculum comae hoc versu memoratum taenia est de qua vid. Sring. vs. 26. Ceterum distichon facillimum est et librariorum quae in textu deprehendebantur sphalmata e commentario facile erant sananda.

18. Regiam domum, ubi virginem nobilem compresserat, describit, lampadibus undique resplendentem, quae quidem in serti speciem erant dispositae, in formam fortasse peculiarem nobis ignotam quemadmodum Chronica de templo Sumnâthi narrant, radiatione adamantum, qui in candelis apte collocati erant, illuminato. Locum dedit *Wilken* histor. Gasnevidar. p. 212. not. — Insolitum vocabulum मयूप nolui in मयूख mutare etsi in nullo lexico illud invenitur. Scholl. in Cod. maximopere corrupta erant, in secundo praesertim hemistichio, ubi maioris momenti est शुभ्रद्राव्यं a nobis in प्रदद्भ्य: mutatum, sermone scil. fraudulento utebatur puella, quum diceret: iam mihi somnus supervenit; ita tertium membrum unicum quasi attributum praebet, ut Schol. solita formula कथं भूतां तां bene indicat. In textu praeter alia minora calami vitia corrigendum erat संमुखदर्प्रनोत्स्यां in उत्यां pro उत्थितां ut in schol.

19. Corruptelas quantum fieri potuit sanare studuimus, neque tamen attinet omnes referre. Offendit quam maxime लचोकुरंग° metro contrarium, लच्छ् *distinguere* in prima compositi sede stare nequit, tentavimus igitur लज्जीं tanquam novum puellae attributum, quod facile in Scholl. praetermitti potuit non item si vocabuli compositi pars fuisset. Schol. mutilata कुरंगनयनां नयने कुरंगस्य इगस्य स्वनयने यस्या: rei accommodavimus: mulierum oculos cum dorcadum per totum Orientem comparari, idque ob pulchritudinem et magnitudinem, ut Arabes docent (ويشبه عيون النسا بعيون بقر الوحش فى حسنها وسعتها) non est quod probemus exemplis. Pro नियतस्य legendum esse निधुवनस्य *Lassenius* iam observavit, ea vero quae sequuntur एकपात्रां धोत्राधारभूरता तां molestiam creant haud mediocrem, violant enim regulam, quae statim additur, पात्रं in huiusmodi compositione genus non mutare (cf. similem observationem vs. 39.) neque commonstrant quid per पात्रं h. l. sit intelligendum: nos *labiis iucundam* in vocabulis corruptis latere suspicati sumus. Sequuntur dein: पुन: कथं भूतां तां शावह्रोधा एयान्तीं कीं quae sensu prorsus carent; responsum est यवएन्तीं et nova interrogatio किं, sed quaenam vox in literis relictis intermediis lateat, non extrico. Post शाभरणां तान् vocabulum नमुतान् eiecimus.

20. चित्रितल hoc loco planities est in qua saltabant puellae, quas omnes superasse dicit amatam membrorum subtilitate ac suavitate, cf. 7., de choreis ipsis रेखा *linea* venit. Deus *Kâmas* quinque floribus tanquam telis repraesentatur, unde कुसुमायुध: पंचशर: similibusque nominibus vocatur cf. Anthol. graec. IV. p. 118.:

Φεύγετε τοξοφόρον τοῦτον τὸν Ἔρωτα· τιτρώσκει,
Καὶ τούτου περάει σώματα πάντα βέλη.

21. Singulari utitur comparatione Chaurus: puellam incessisse ac si veste madida fuerit in vo-

luta, ex saltatione forsan lassata; लग्न de incessu quoque usurpatur cf. Schol. Nalod. 4,9.— प्रौढप्रताप: ut ubique pro प्रौघ legendum, Amoris epitheton in Scholl. de vigore et potentia explicatur. Multae omnino in hoc disticho corrigendae erant librarii hallucinationes sed metri et commentarii ope facile exstirpandae.

22. Versus ad lectionem in toto carmine facile vexatissimus; tertium enim in Cod. membrum hoc modo sonat: हंहो ऽत्र वियोगवह्निः सु° cuius vocabulum वियोगवह्निः scholia tuentur repugnante tamen metro. Mensura requiritur ——◡|—◡◡|◡—◡|◡—◡|—— ad quam restituendam multa tentavimus, v. c. हहो ut scholia scripserunt, तद्विरहाग्निः - विरहानलः - वह्निः - विश्लेषवह्निः, inseruimus मया aliaque, in quibus tamen omnibus nulla medela inveniebatur. Vocabulum in Comment. मया indicat *separationis ignem* non ad puellam pertinere et hanc quidem ob caussam मे suspicati sumus; वह्निः nullo modo potuit retineri, *dolorem* tamen simul exprimit विरहः cui स praemisimus, ab acutioribus ceterum criticis meliora exspectantes. Posses etiam मे तद्नलः proponere, sed dubia heic sunt omnia. In scholiis mutilata erant haud pauca, in quibus restituendis feliciores nos fuisse speramus: vocabulum शिरीषपुष्पकोमल° mutavimus in शिरीषपुष्पकोमल° *corpore veluti Sirisha flos tenera* cf. *Kirât.* 4, 36. शिरीषकोमल *Sâhityad.* p. 68. शिरीषमृद्वी सीता *Mâlatî* p. 85. 162. शिरीषपुष्पाधिकसौकुमार्य: *Raghuv.* 18, 44. rell. Vocabula न प्राप्यते नापार्यते corrigenda erant in न प्राप्यते न पार्यते ut in Schol. vs. 31., विधातापु in विधात्रा धत et sic in reliquis minoribus.

23. Commentarius कुसुमायुध ad ultimum membrum retulit, melius si quid sentio, ad voluptatis templum pertinet, in quo puella regnat Dei Amoris instar (cf. Sring. vs. 16.). Vocabulum मन्दिर *templum, palatium,* originem dedit latino *Mandra.*

24. Sermonem confusum puellae laudat Chaurus, ut simili modo poeta in Dasarûpako, a Visvanâtho citatus in *Sâhityad.* p. 71.; cuius versionem vid. apud *Wilson.* theatr. Indic. p. 52. Edit. german.:

सार्थकानर्थकपदं ब्रुवती मन्थराक्षरं ।
नीदूरर्धमीलिताक्षी सा विलिखितास्ति मे हृदि ॥

Levioris momenti sunt correctiones a nobis factae.

25. प्रस्त necessario ad vocabulum proxime sequens referendum est, Schol. ad अंशुकवेशपाश construxit. Rem ipsam non bene capio, nisi अंशुक de capitis velamento intelligas, quod una cum capillitio noctu decidere fingunt poetae, vid. *Sring.* 26. Dualis in Schol. ad cirrum fortasse geminum, περιστρεμμένον καὶ τετημελημένον, pertinet, quum unus tantum nodus, एकवेणी mulierem lugentem indicet.

26. प्रावक pro प्राविक dedimus e Scholl.; in his deinde scriptum erat स्वर्गापवर्ग quod ex loco *Amari* p. 29., ubi tamen मोक्षोऽपवर्गः tantum legitur, in स्वर्गापवर्गं facile erat corrigendum, neque tamen, ut videri possit, in textum recipiendum. *Papillas* lacte veluti nectare impletas